БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 120 (13436)

1971 оной майн 22, суббото

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]ЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ — [Ү]РГЭН ДАЛАЙСА

[...] хотын промышленна предприятинуудай коллективүүдэй [...] бухы орон доторнай социалис мүрысөөнэй долгин хэзээ [...]һээ хүсэтэйгөөр эбхэржэ байна. Юһэдэхи табан жэлэй тү[...] жэлэй даабарииие болзорһоонь урид дүүргэхэ, үйлэдбэриие [...]эй болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин ша[...]аруулха, түүхэй эд болон али бүхы юумэ алмаха арьбал[...] социалис мүрысөөнэй гол зорилгонь, үндэһэн шухала уряань [...] Хэзээ бүхэндэ эрхим дээдэ үльгэр жэшээ харуулдаг ор[...]ын Москва хотын ажалшадай арюун һайхан үүсхэлэй хаа[...]уй халуунаар дэмжэгдэжэ байһаниинь ехэ һайн, гүн зүрхэн[...]аар үзэгдэл гээшэ. Москва, Ленинград хотонуудай хүдэл[...] «Табан үдэрэй даабариие — дүрбэн үдэр соо!» гэжэ уряа [...] тон ехэ габшагайгаар хүдэлжэ байнхай.

[...] Союзайнгаа Коммунис партиин XXIV съездын түүхэтэ [...]ринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула совет хүнүүд ай[...] үүсхэл оролдолго гаргана, ажалай баатаршалга дэлгэрнэ, [...] амжалтанууд туйлагдана, юһэдэхи табан жэлэй дорюун [...]тэйгөөр сууряатана. Арадай ажахын али бүхы һалбари[...]алай һудаһанай хүсэтэйгөөр сохилжо байхань урматай. [...] хүн түрэлтэнэй туйлаһан алибаа һайн һайхан юумэн имаг[...]ай үрэ дүн ха юм даа. Тиимэл хадань, манайда ажал хэ[...] солын, нэрэ хүндын хэрэг, баян дэлгэр байдалай, зол жар[...] үндэһэн болоһониинь элитэ. Олониитэ ажалшадай дунда [...] мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэн ушар энээниие гүнзэгы[...]лнэ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан [...] манай республикын ажалшад москвагайхидай үүсхэлые [...]энһөө дэмжэжэ байһыень магтамаар. Промышленна пред[...]дай коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ социалис уял[...] абана. Жэшээлхэдэ, шэлэй механизированна завод юһэ[...] жэлэй түрүүшынь жэлэй түсэб декабриин 24-дэ дүүр[...]эй түсэбһөө үлүүлэн 200 мянган дүрбэлжэн метр шэл Эхэ [...]элэглэхэ гэжэ уялга абанхай. Тиихэдэ нооһо сэбэрлэдэг [...] жэлэйнгээ түсэб декабриин 17-до дүүргэхэ, 600 тонно [...]ho нэмэжэ гүрэндэ үгэхэ, түсэбһөө үлүүлэн 2,5 миллион тү[...] продукци гаргаха уялгатай. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо бо[...] республика дотор олон. Хэдэ хэдэн промышленна пред[...]ууд, барилгын коллективүүд, колхоз, совхозууд 1971 оной [...]зорһоонь урид дүүргэхээр уялга абанхай.

[...]инай аймагай колхоз, совхозууд 1971 ондо хүдөө ажахын [...] продукци элбэгээр абажа, гүрэндэ худалдаха тушаа тодорхой [...]ябуулгануудые хараалданхай. Мухар-Шэбэрэй аймагай ажа[...] 1971—1972 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэри эрид хүг[...]ай ашаар, жэл бүхэндэ түсэбһөө үлүүлэн газар таряалангай [...] 35 процент ехээр, мал ажалай продукци 8—10 процент [...]рэндэ худалдаха хүсэлэнтэй. Аймагай колхоз, совхозууд энэ [...] нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадахань дамжаггүй. Үнэ[...] иимэ арга боломжо тус аймагай ажахынуудта дүүрэн бии. [...]ooho тарянай, үбһэ ногооной баян ургаса ургуулдаг дүй [...]эй түрүүшүүл олон. Газарайнь шанаршье һайн. Аймагай кол[...]оз бүхэн бүдүүншье, шэмэтэйшье, шүүһэтэйшье тэжээл [...] бэлдэхэ хүсэд аргатай. Зүгөөр бүхы бусад аймагуудай [...]ууд баһал иимэ арга боломжотой ха юм. Эдэ арга боломжо[...] хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала.

[...] бүхы жэшээнүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, аймаг бүхэндэ, [...]енна предприяти бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ ажалай [...]тическэ тон ехэ дэбжэлтын болоно байһаниинь ойлгосотой. [...]элтые саашадань улам бүри дэлгэрүүлхэ, бадаруулха, олс[...] ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар, [...] ехэтэйгээр эмхидхэхэ гээшэ партийна, профсоюзна ба ком[...] организацинуудай дайшалхы зорилго болоно. Республика до[...]эрһэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые тобойтор харуул[...] хэдэн тоо, баримтануудые дурдамаар. Юһэдэхи табан жэ[...]элһэн сагһаа хойшо түрүүшын 4 һарын туршада 2,5 мянган [...]емент, 110 мянган дүрбэлжэн метр шэл, 7,3 мянган паар ар[...]ал, 87,3 мянган кубометр барилгын модон, мүн бусад про[...]на продукци түсэбһөө үлүүлэн тушаагданхай. Тэрэшэлэн [...]кымнай колхоз, совхозууд амжалтатайгаар ажаллажа байн[...] 1971 оной түрүүшын кварталда гүрэндэ мяха худалдаха түсэб [...]оцент, һү—126 процент, үндэгэн 152 процент дүүргэгдэ[...].

[...]эбэшье эдэ амжалтануудаараа һанаагаа амаржа огто болохо[...] Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай арадай [...] урда бүри ехэ зорилгонууд табигданхай. Тус зорилгонуу[...]йнаар бэелүүлхын тула ажалшадай үүсхэл оролдолго улам [...]лха, тэдэнииие шэн габьяата ажалда зоригжуулха, али боло[...]машуулха, илангаяа социалис мүрысөөндэ илагшадые тэм[...] шухала.

[...]иалис мүрысөөндэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүр[...] ажалай эрхим үльгэр жэшээ харуулдаг түрүүшүүлые урма[...], тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэл ниитэлхэ, мүрысөөнэй [...]тые саг үргэлжэ согсолжо байха, үргэнөөр тунхаглаха [...] социалис мүрысөө саашадань дэлгэрүүлхэ арга нүхэсэлнүү[...]эн мүн.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1971 оной майн 17-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Бүхыдөө таригдаһаниинь	Тэрэ тоодо ороохо таряан	Шэниисэ	Хартаабха	Силосэй ургамалнууд
Баргажанай	37	51	71	—	0,3
Бэшүүрэй	62	79	95	9	1
Зэдын	40	53	86	—	—
Яруунын	25	34	68	—	19
Загарайн	53	70	88	18	12
Захааминай	38	61	94	—	35
Кабанскын	72	82	98	20	57
Хэжэнгын	48	55	88	—	32
Хурамхаанай	42	56	70	—	1
Хяагтын	50	65	90	6	8
Мухар-Шэбэрэй	52	67	87	56	4
Прибайкалиин	63	89	100,2	3	46
Хойто-Байгалай	23	35	100	—	—
Сэлэнгын	45	60	85	7	10
Түнхэнэй	63	80	95	18	26
Улаан-Үдын	57	79	91	28	8
Хориин	38	54	78	—	12
республика бүхыдөө	49	64	88	21	17

Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин эндэ толилогдоһон мэдээнүүд дээрэһээ харахада, хабарай тарилгын хүдэлмэри хахадлажа байнхай. Бүхыдөө 354 мянга гаран гектарта тарилга хэгдэбэ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр мянгаад гектар ехэ болоно. Энэ жэлдэ Прибайкалиин, Бэшүүрэй, Түнхэнэй аймагуудай ажахынууд тарилгаяа хурданаар ябуулжа, һүүлэй мэдээгээр эдэнэр шэниисэеэ тарижа дүүргэнхэй.

Эдеэ хоолой шухала ургамал — шэниисэ 300 мянгаад гектарта таригдаба. Шэниисэ ехэнхидээ хэрээһэлүүлэн, харин зуруудтайгаар таригдаһан байна. Энэ мэдээ толилхоёо байхадамнай, горох, шэниисэеэ тарижа дүүргэһэн тухайгаа Кабанскын аймагһаа дуулгаба.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын колхоз, совхозууд хартаабхаяа һуулгажа захалаа. Бүхыдөө 1500 гаран гектарта хартаабха һуулгагдаа. Улаан-Үдын аймагай ажахынууд 653 гектарта хартаабха таряа. Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозууд 342 гектарта энэ ургамал тарижа, түсэбөө хахадлажа байна.

Мүн һүүлэй үдэрнүүдтэ овощ таригдажа захалаа. Хамта дээрээ 88 гектарта овощ һуулгагдаа. Энэ хүдэлмэри Кабанскын, Улаан-Үдын аймагуудта урагшатайгаар ябуулагдана.

Һүүлэй дулаан үдэрнүүдтэ Бэшүүрэй, Загарайн, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудай ажахынууд кукурузаяа тарижа захалһан байна. Майн 17-до республика дотор 402 гектарта кукуруза таригдаад байһан.

Гадна 7 мянга гаран гектарта ногоон һолоомон таригданхай. Энэ жэлдэ 3997 гектарта олон жэлэй ногоон таригдаха зэргэтэй. Мүнөө тэрэнэй 283 гектарынь таригдаба. Олон жэлэй ногоон Зэдын, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Прибайкалиин аймагуудта таригдажа байна.

Тиигэбэшье хабарай тарилга бүхыдөө һайнаар, хурданаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Шэниисэ тариха эрхим болзорой үнгэржэ байхада, Хориин, Баргажанай, Яруунын, Хурамхаанай аймагуудта нилээд ехэ талмай таригдаагүй байһаар. Жэшээнь, Хурамхаанай аймагта энэ жэлдэ 16724 гектарта шэниисэ таригдаха байбал, тэрэнэй 11625 гектарынь лэ таригдаад байна.

Тиимэһээ тракторна бригаданууудай хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэжэ, механизаторнуудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэмжээ абаха гээшэ мүнөө үедэ эгээн шухала хэрэг болоно.

ЖЭШЭЭ АБАМААР

Нуга сабшалан һайжаруулха габшагай хүдэлмэриин хоёр һара аймагай ажахынуудта үргэлжэлһөөр.

Хориин аймагай совхозууд майн 17-ной мэдээгээр, хамта 7020 гектар сабшалан, 340 га бэлшээри, 467 га таряанай газар уһалаад байнхай.

Габшагай хүдэлмэриин хоёр һара соо, мартын 20-һоо хойшо ажахынуудай сабшалан дээрэ 12000 шахуу тонно наг шэбхэ гаргагдаад, мянга гаран гектартань минеральна үтэгжүүлгэ оруулагданхай.

Уһа һубаг ханаабууд руу залан шэглүүлхэ эхинэйнь гол хаалтанууд хуу заһабарилагдаа. Тэрэшэлэн, сабшалангай нюруу тэгшэлхэ, хүрьһыень һайжаруулха, хэрэгтэй газартань элдүүрилжэ, ургамал ногоо тарижа, үрэжэлыень дээшэлүүлхэ, мүн борнойлжо, болдогыень отолоод, бургааһа боролжыень сэбэрлэжэ, нилээд олон гектар газар һайжаруулагдаа. Аймагай ажахынуудта газар уһалха гурбан бүлүүр станци үдэр һүнигүй хүдэлнэ.

Эдэ горитойхон ажал 19 звенонуудтахи 159 луговодуудай хүсөөр бүтээгдээ гээшэ. Аймаг соогоо мэдээжэ болоһон Анаагай совхозой луговод Ендон Ринчиндоржиевай хүтэлбэрилдэг звено илангаяа һайнаар, жэшээ абамаар хүдэлнэ. Тус звеногойхид Баруун-Бэе гэжэ газарта ехэ сабшалантай юм. Эндэхи сабшалан луговодуудай нэтэрүү ажалай ашаар жэлһээ жэлдэ үбһэ ногооной һайн ургаса үгэдэг болоо. Урзанда эндэһээ 3138 центнер үбһэн абтаһан байбалынь, нёдондо луговодуудай оролдоһоной ашаар 8056 центнер үбһэн хуряагдаа. Үнгэрэгшэ үбэлдөө энэ звеногойхид газарайнгаа эхиндэ тошо ехээр хүргөө һэн. Хабартаа хаалтануудаа заһабарилаа, болдогуудыень отолоо.

Габшагай хоёр һарын туршада тэдэнэр горитойхон газарта шэбхэ зөөгөө, ханааб һубагуудаа һэльбэжэ заһаа. Мүнөө үедэ 250 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад байна. Тиихэдэ хабарһаа хойшо 800 гаран га сабшалан хоёр дахин, мүн тэрэнэй хахадынь гурба удаа уһалагдаа. Мүнөө үедэ энэ звеногойхид түрүүшын уһалалга хэхэ түсэбөө дүүргээд байна.

Бидэ совхозой Хойто-Аса гэжэ газарта хүдэлдэг луговод Нима Жимбуевтай уулзажа хөөрэлдөө һэмди. Тэрэ сабшалангаа һайнаар уһална. Тэрээнтэй суг хүдэлдэг луговодууд Цыден-Дамба Жапов, Аюр Норбоев, Даба Дамбаев гэгшэд мүн лэ сабшалангаа оролдосотой һайнаар уһалуулна.

Хори. **Ж. БАДМАЕВ.**

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ— ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

ЯРУУНА. Аймагай колхоз, совхозууд болон эмхи зургаануудта нютагай Соведүүдые һунгаха һунгалтын урда тээхи суглаанууд болложо байна. Эндэ һунгагшад эрхим хүбүүд, басагадаа нютагайнгаа засагта дэбжүүлнэ гээшэ. Һаяхан «Победа» колхозой гэшүүд өөһэдынгөө һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ аймагай Соведэй депутадта кандидадаар колхозойнгоо үнинэй һаалишан **Анна Ламахановна Ламажаповае** дэбжүүлээ. Тиихэдэ «Комсомольский» совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад совхозойнгоо түрүү хүдэлмэришэн **Татьяна Васильевна Климентьевае** мүн лэ аймагай засагай органой депутадта кандидат болгон нэгэн дуугаар нэрлэбэ.

Ц. ДАНДАРОВ,
аймгүйсэдкомой секретарь.

●

ЗАГАРАЙ. Хандагайн леспромхозой доодо складай коллектив шпалозаводой түрүү хүдэлмэришэн **Бушуева Галина Анатольевнае** аймагай Соведэй депутадта кандидадаар нэрлэбэ. Эрхирэгэй совхозой эрхим һаалишан **Дондукова Бутыдма Дондуковнае** Эрхирэгэй совхозой гурбадахи отделениин хүдэлмэришэд аймагай Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ. Тиихэдэ «Гигант» совхозой гахайшан **Павлова Анисья Алексеевна**, Онохойн совхозой овощ ургуулагша **Шурыгина Екатерина Васильевна** болон бусад мүн лэ аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

●

УЛААН-ҮДЭ. Железнодорожно районой предприятинуудай үйлэдбэриин түрүүшүүл городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэнэ. Тэдэнэй тоодо нефтебазын хүдэлмэришэн **Анна Ивановна Зарубина**, 3-дахи АТХ-гай жолоошод **Леонид Васильевич Еросин, Геннадий Георгиевич Дубавенко** гэгшэд бии.

* * *

Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэд Железнодорожно райсоведэй депутадта кандидадаар институдай проректор **Цырен-Даши Доржиевич Доржиев**, механическа факультедэй деканай орлогшо **Фёдор Мантатович Матхеев**, доцент **Валентина Юрьевна Ламкина** гэгшэдые дэбжүүлбэ.

●

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН. Эндэхи предприяти, эмхи зургаануудта ажалша бэрхэ хүбүүд, басагадаа Улаан-Үдэ городой болон районой Соведүүдэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ дүүргэжэ байна. Хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд Железнодорожно районой Соведэй депутадта кандидадаар Улаан-Үдын теплосетиин слесарь Радион Степанович **Нечаев**, ЛВРЗ-гэй АТК-гай шалгалтын мастер Федор Дмитриевич **Шопхоев**, мүн заводой кабельщик Аграфина Ефимовна **Овцева** гэгшэдые нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Манай корр.

БЭЛЭДХЭЛ ТҮЛЭГ ДУНДАА

[...] аймагай нютагуудаар [...] ба сомоной Соведүүдэй [...] кандидадууд эбтэй эс[...] дэбжүүлэгдээд, бүридхэл[...] эхилбэ.

[...]хэдэ, «50 лет Октября» [...]д аймагай Соведэй де[...] кандидадуудаар түрүү [...] Долгор Лопсановна [...] Шойжод Манзарак[...] Хабитуева, Василий Цыре[...] Маханцанов, механизатор [...] Дашеевич **Ошоров** гэг[...]рлэбэ. Эдэ нүхэдэй тү[...] 13-да дуугаа нэгэ [...]эр үгэхэ байһанаа кол[...] мэдүүлээ.

Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозойхид депутадта кандидадаар малшад Бальжад Гундыновна **Будаева**, Монида Габаевна **Гергенова**, Должод Сыреновна **Ендонова** ба бусадые дэбжүүлбэ.

Мүн Орлигой, Баруун-Голой, Соёдой сомоной Соведүүдтэ кандидадууд дэбжүүлэгдэбэ. Тэдэнэй олонхинь түрүү малшад, хонишод, хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад.

Июниин 13-да болохо һунгалтын үдэр Ахын ажалшад арадай кандидадуудай түлөө дуугаа нэгэ хүн шэнгеэр үгэхөөр бэлэн.

КАНАДЫН ПРЕМЬЕР МИНИСТРТЭЙ Н. В. ПОДГОРНЫЙ УУЛЗАВА

ТАСС — ШЭНЭ ҺОНИН

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Советскэ Союзда албан хэрэгээр ерээд байһан Канадын Премьер-Министр Пьер Эллиот Трюдо гэгшэтэй майн 20-до Кремль соо уулзаба.

Н. В. Подгорнын ба П. Э. Трюдогой хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн боложо, уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэхи Советскэ Союзай ба Канадын хоорондохи харилсаа холбооe үргэдхэхэ асуудалнууд, мүн совет-канадын экономическа ба соёлой барисаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Советскэ Союзһаа Канадада байдаг элшэн сайд Б. П. Мирошниченко Совет талаһаа хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Канадаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд А. Д. Форд, парламентын гэшүүн, премьер-министрэй парламентска секретарь Барнет Дж. Дансон, премьер-министрэй тусхай туһалагша Айван Хэд гэгшэд Канадын талаһаа хөөрэлдөөндэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

Арадай ажахыда мэргэжэлтэй кадрнуудые олоор бэлдэхэ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй арадай гэгээрэлэй, эрдэм соёлой комиссида

Тусхай дунда һургуулинуудай ажал хүдэлмэри һайжаруулха, дунда мэргэжэлтэй кадрнуудые һурган бэлэдхэхэ зорилгонууд тушаа СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй арадай гэгээрэлэй, эрдэм соёлой комиссиин заседани майн 20-до Кремль соо болобо. Комиссиин түрүүлэгшэ, Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс тэрэ заседаниие хүтэлһэн байна.

«Тусхай дунда һургуулинуудай ажал хүдэлмэриин байдал ба тэрэниие һайжаруулга тухайда тус асуудал бэлэдхэһэн депутадуудай бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ Г. В. Малеев мэдээсэл хэбэ. Мүн энэ асуудалаар элидхэл СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин хэһэн байна.

Депутадууд В. Е. Зуев, Е. А. Щекутева, Н. И. Сыромятников, Е. Г. Екимов, С. Н. Усманов, А. Т. Марков, А. С. Кочубей ба бусад тусхай дунда һургуулинуудые хүтэлбэрилхэ, кадрнуудые һурган бэлэдхэхэ ба ажаллуулха хэрэг һайжаруулха шухала байһан тухай заседани дээрэ хэлэһэн байнад. Орон соо тусхай дунда һуралсал улам һайжаруулха зорилготой үнэтэ дурадхалнуудые тэдэнэр оруулба.

Комисси бодото хэдэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна. Тусгаарлабал, дунда мэргэжэлтэдые һурган бэлэдхэхэ хэрэгэй түсэблэлгэ һайжаруулха гэжэ СССР-эй Госпланда, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерствэдэ дурадхагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министр Н. Н. Тарасов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд ба зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд комиссиин заседанида хабаадалсаба.

(ТАСС).

Стратегическэ зэбсэг хизаарлаха асуудалнуудаар хэгдэжэ байгаа совет-американ хөөрэлдөөнүүд тушаа

Стратегическэ зэбсэг хизаарлаха асуудалнуудаар совет-американ хөөрэлдөөнэй ябаса хаража үзөөд, СССР-эй ба США-гай правительствэнүүд ракетэдэ эсэргүү оборонын (ПРО) барилга хизаарлаха тушаа хэлсээ баталха бэлэдхэл хэлгын талаар энэ жэл соо гол оролдолгоёо гаргаха гэһэн һанамжые зүбшөөһэн байна. ПРО тушаа хэлсээ баталхадаа, мүн добтолгын стратегическэ зэбсэг хизаарлаха талаар зарим хэмжээнүүд хоёр талаһаа зүбшэн хараалагдаха ёһотой гэжэ тогтоогдобо. Эдэ бүгэдэ стратегическэ зэбсэг бүхыдэнь хизаарлаха хэлсээ хойшодоо ябуулха зохид эрхэ байдал бии болгохо гэжэ ойлгожо байһан дээрэһээ хоёр тала игэжэ тогтообо. Тэрэ хэлсээн эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

(ТАСС).

ПАРТИИН ДАЙШАЛХЫ ТУҺАЛАГШАД

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай асуудал майн 20-до болоһон СССР-эй Журналистнуудай Союзай правлениин пленум зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй XXIV съездын дүнгүүд ба Журналистнуудай Союзай зорилгонууд тухай элидхэл Союзай правлениин түрүүлэгшэ, «Правда» газетын главна редактор М. В. Зимянин хэһэн байна.

Хэлсэһэн асуудалаараа пленум дэлгэрэнгы тогтоол гаргаа.

СССР-эй Журналистнуудай Союзай шангууд 1970 оной лауреадуудта барюулагдаба.

(ТАСС.)

[Р]СФСР-эй Верховно Соведэй депутадта Буряадай АССР-һээ дэбжүүлэгдэһэн кандидадууд

Е. Г. ТРУБИЦЫН,
РСФСР-эй автомобильна транспортын министр.

Г-Ц. Г. ЦЫРЕМПИЛОВА,
Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон.

Б. С. СЕМЕНОВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ.

С. В. КЛОБУКОВА,
Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой радиомонтажница.

К. М. ПРОДАЙ-ВОДА,
КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

УЛАД ЗОНОЙ АША ТУҺЫН ТҮЛӨӨ

Областной профсоюзай эдэбхитэдэй суглаанһаа

Областной профсоюзай эдэбхитэдэй суглаан зарлагдажа, тэндэ хабаадагшад КПСС-эй XXIV съездын дүнгүүд ба областной профсоюзай организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

Партиин Центральна Комитедэй тоосоото үедэ баримталһан политическэ хараа шугамай, бэелүүлһэн бодото ехэ ажал ябуулгын гүн гүнзэгы удха шанар тухай, наймадахи табан жэлэй дүнгүүд тухай элидхэлшэ үгынгөө эхиндэ горитой тогтоо. Энэ хугасаада гадаадын болон дотоодын байдалда болоһон ехэ хубилалтануудай ушар удхые тодо һонороор тайлбарилан харуулха зуураа, манай партиин политикын, совет арадай ажал ябуулгын уласхоорондын байдалда али зэргын ехэ нүлөөлхэ үүргэтэй байһые онсолон тэмдэглээ.

Тоосоото үедэ манай областной партийна организаци КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын түлөө хүсэлэл оролдолгоёо ехээр гаргажа, алишье талаараа томо томо амжалта түйлаа. Энэ үедэ республикын арадай ажахы, соёл культура улам хүгжөө, партийна организацинууд бүри бэхижээ, тэдэнэй хүтэлбэрилхы, элсүүлхы, хүмүүжүүлхы үүргэнь эли бодо үргэдөө гэжэ тэмдэглэхэтээ хамта наймадахи табан жэлэй түсэбые манай республикын хэр зэргэ дүүргэһэн тушаа тодорхойгоор харуулаа, ерэхэ үедэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан зорилгонууд тушаа элидхэлшэ тогтоо.

Партиин XXIII съездын хараалһан түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ областной профсоюзай организациин оруулһан ехэ хубита тушаа зорюута тогтобо. Гэхэ зуураа профсоюзай организацинуудай хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд тушаа, тэдэниие усадхаха хэмжээнүүд тушаа хэлээд, КПСС-эй XXIV съездын профсоюзай организацинуудай үүргэ улам дээшэлүүлхэ зорилгоор хараалһан эрилтэнүүдтэ анхаралаа хандуулба.

— Түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын дүнгөөр бидэ омогорхонобди. Тоосоото үедэ партиимнай нэрэ хүндэ улам суурхаа, Эхэ оронноймнай арадай ажахы, соёл культура нилээд урагшаа дабшаа. Гэхэ зуура КПСС-эй XXIV съезд бүри ехэ, харюусалгатайшье зорилго хараалаад байна, «Забайкаллес» комбинадай, республикын Модоной ажахын министерствын, түлишын промышленностиин управлениин коллективүүдэй ажалшад үнгэрһэн съездын шиидхэбэринүүдые зориг түгэсөөр угтаа, тэдэниие бэелүүлхын түлөө хам оролсоо,—гээд модоной, саарһанай, модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **П. Н. Петров** үгэеэ эхилнэ.

Үгэ хэлэгшэ «Забайкаллес» комбинадай мэдэлэй предприятинуудта үнгэрһэн табан жэлэй туршада модо бэлэдхэлэй, болбосоруулгын хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха талаар ехэ юумэнэй бүтээгдэһэн тушаа тэмдэглэбэ. Шэнэ техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ урагшатайгаар эрхилэгдэнэ. Иигэжэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлнэ, илангаяа урдань орхигдоһон шэнэһэ отолжо шэрэхэ, үлөөдэһэ суглуулжа, үйлэдбэридэ ябуулха арга үргэдөө. Оньһожоруулга, түрүү дүй дуршэл нэбтэрүүлжэ эхилһэнэй ашаар модо бэлэдхэгшэдэй һуудал байдал һайжаруулха, жэжэ һууринуудые томодхожо, дунда гү, али найман жэлэй һургуулитай, клубтай, эмнэлгын газартай томо тосхонуудые байгуулха эрхэ байдал тогтооно гэжэ тэмдэглээ. Шэнэ табан жэлэй түсэбэй ёһоор болоходо, энэ хүдэлмэри үшөө үргэн дэлисэтэйгээр саашадаа ябуулагдаха зэргэтэй.

Һайн хэрэгэй хажуугаар дутуу дунда юумэнүүд үшөөл бии гэжэ нүхэр Петров тэмдэглэбэ. Модо бэлэдхэгшэдэй тосхонуудта хүдэлхөөр врачнар, багшанар, дунда һургуулиин эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үсөөнөөр эльгээгдэнэ. Ажаһуудалай хэрэгсэлнүүд, үнгэрхэдөө, шаажан гүйлгэһэн гүсэ, аяга, шэл амһарта наймаанда гаргагданагүй гэжэ хэлэбэ.

Республикын суута малшадай нэгэн, Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Г. Л. Рабдаев үгэ абажа, Борьёогой малшад үнгэрһэн табан жэлэй түсэб, КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаа амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ жэлэйшье эхинээ ажалайнь эршэ заашье һуладаагүй. Даб дээрэхи дүнгэй ёһоор болоходо, совхозой хонишод бүхыдөө 100 эхэ хониҥ бүриһөө 103 хурьга абаад түлжүүлжэ байна. Гүрэндэ һү тушааха нэгэдэхи кварталай түсэб 190 процент, мяха —133 процент дүүргэжэ шадаа гэжэ тэрэ элидхэнэ. Гэбэшье ажахын малшад амжалтаараа зааханшье һаналаа амараагүй. Харюусалгатай даабари абанхай, тэрээнээ хүсэлдүүлхын тула бүри габшагайгаар хүдэлжэ байна гэжэ мэдүүлнэ.

Малай тоо толгой олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула түбхын түрүүндэ малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ сабшалангаа шанаржуулан элдүүрилхэ хүдэлмэри энэ ажахыда үргэнөөр хэгдэнэ. Газарай үгэжэ шадаха юумыень дууһан абаха шухала гэжэ мэдэрэнхэй гээшэ. Ганса тэжээлшье малшадай эрилтэ гүйсэд хангадаг бэшэ. Үшөө малай байра, өөһэдынь һуудал байдал гээшэ баһал шиидхэхы шэнжэтэй зүйлнүүд. Энэл ушарта дутагдалнууд бии. Теэд эдэниие усадхахын тула хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Агитбригада малшадта болзор соогоо ерэжэ байдаг. Совхознай һургуулиин дэргэдэ малшадай үхибүүдые бултыень байлгажа шадамаар интернат барижа байна гэжэ хэлэбэ.

Ленинэй ордента Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай коллективэй ажалшад партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые баяр баясхалантайгаар, урма зоригтойгоор хүлеэн абаа. Мүнөө тэдэ документнүүдэй гүнзэгы удхатай хүн зониие танилсуулха зорилгоор ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэри далайса ехэтэйгээр эмхидхэн ябуулагдажа байна! Энээн тухай тус комбинадай слесарь, Социалис Ажалай Герой **В. И. Немочин** дурдаба.

— Комбинадай коллективэй үмэнэ ехэ түсэб табигданхай. Тиимэ амараар дүүргэгдээдхихэшьегүй. Хүдэлмэримнай хүндэ, өөрын өөрсэ эрхэ байдалтай, ехэнхинь бар хүсөөр бүтэдэг байһаар. Гэбэшье техническэ хубилалта хэжэ боломоор һэн. Түхеэрэлгэнүүд олонхидоо хуушанай, тиимэһээ шэнэдхэн хубилгамаар болонхой. Юрынь хүдэлмэришэдэй зарим нэгыень урлан нарижуулха гэжэ оролдобошье һаань, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тэрэниень тоодоггүй ушар дайралдадаг. Сэхыень хэлэхэдэ, техническэ мэргэжэлтэд урлан нарижуулагшад хоёрой хоорондо бодото харилсаан, бэе бэедээ туһалалсаха ушар үгыл шахуу гээшэ. Инженер, технигүүдэй туһаламжа, заабаригүйгөөр бидэ юрын хүдэлмэришэд, урлан нарижуулагшад тиимэ ехэ юумэ хэжэрхихэмнай ээлтэй ха юм даа,—гэжэ тэрэ шүүхжэлхы ажаглалта хээ.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга хадаа мүнөө үе сагай шухала һалбари болонхой. Энэ һалбариин янза бүриин предприятинууд улам олон боложо, үйлэдбэреэ нарижуулан хүгжөөхэ байһан үетэй. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада урдахи табан жэлэй үеынхитэй жэшэбэл, городой хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 2,6 дахин, хүдөөгэйхи—2,1 дахин ехэ болоһон байна бшуу. Мүнөө тус тустаа захиргаатай нэгэ алба хэдэг жэжэхэн предприятинууд томодхогдожо, тусхай үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд болгон байгуулһан ушар һайн үрэ дүн харуулаа. Тиимэ нэгэдэлнүүдэй коллективүүдэй ажалай бүтээсэ 2,5—3 дахин хүрэтэр ургаха, экономическа үрэ дүнгынь бүри һайжарха, оньһон түхеэрэлгэ ашаглалгын коэффициент эрид дээшэлхэ байһаниинь элитэ харагдаа. Эдэ бүгэдэ тушаа республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр **Г. А. Еремин** суглаан дээрэ элидхээ.

Зүгөөр арадай ажахын энэ шухала һалбариин бүридэлынь, хүдэлмэринь өөрын онсо шэнжэтэй, орёошье байдалтай, олон янзын үйлэдбэриһөө нэгэдэнэ. Энэ һалбарида хүдэлдэг ажалшадай үмэнэ партиин XXIV съезд ехэ зорилго табяа. Тэрэ хараалһан зорилгыень бэелүү[лхын тула] һайнаар хүдэлхэ, хүд[элмэри] һайжаруулха хэрэгтэй. [...] хүдэлмэришэн бүхэниие [...] болбосоронгы ёһоор хүд[элжэ] юумэнэйнгээ шанар эрид [...]ха, хүнэй захил түргөөр [...] эрилтэ табигдана. М[...] мэдэлэй предприятинуудай [...]вүүдэй ажалшадай дунда [...]гын хүдэлмэри үргэнөө[р ...] ушартай болоно. Тэрэншье гэхэдэ, бүхы хүдэлмэри[шэдэй] 60 процентнь 8—10 клас[стай] тэй залуу үетэн шуу.

Элидхэл тушаа үгэ хэ[лэһэн ...]ряадай хүдөө ажахын [...] станциин директор **К. Л. [...]** хабаадажа, станциин эрдэм[...] ябуулга, саашадаа бэелүү[...] жэлэлгэ-туршалгын хүдэл[мэри] хөөрэжэ үгөө. Ивалгын [...] үйлэдбэриин ажахын аха[лагша хо]нишон **Е. Ц. Бадмаев**, Г[...]рай шахтоуправлениин [...] слесарь **В. К. Шильников**, [...]водой ба ЛВРЗ-гэй проф[...]комуудай түрүүлэгшэнэр[...]нор **М. И. Старнов, В. [...]** болон бусад үгэ хэлэһэн [...].

КПСС-эй XXIV съезд[ын шиид]бэринүүдые һайшааһа[н ...] бэелүүлхэ зорилгоёо [...] тогтоол эдэбхитэдэй сугла[ан]дагшад нэгэн дуугаар бат[алба].

Г. ЦЫР[...]

---

40 ЖЭЛДЭ ХОНИШОНООР

Хонидоо уһалхын тулада бэлшээриһээ хэр холо туужа асарнабта,—гэжэ асуухада, Бөөдён басаган энеэбхидэн байжа:

— Үгы даа. Эндэмнай бэлшээри яһала элбэг, хагдааршье һайн юм. Тиихэдээ хонидоо холо туужа зобоодоггүйбди, — гэжэ харюусаба.

1930 он. Цырен-Жамса Эрдынеевагай «Малшан» гэжэ бишыхан артельдэ гэшүүн боложо ороходонь, колхозынь оройдоо 900 хонитой байһан юм. Тэрэ гэһээр 40 жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо нүхэр Эрдынеева хонин ажалда таһалгаряагүй хүдэлжэ ябана.

Мүнөөнэй томо «Коммунизм» колхозойнь тала дайдаар аяар 42 мянга гаран хонид бэлшэнэ. Колхозой ажахын гол һалбаринуудай нэгэн болохо эдэ оло мянган хонидоо харахадаа Цырен-Жамсын сэдьхэл баяраар халидаг. Тиигэншьегүй яахаб, өөрынь дүшөөд жэлдэ хүшэ хүлһөө гарган оролдоһон ажалайнь үрэ дүн энэ ха юм.

Колхозоймнай хонид юһэдэхи табан жэлэй эсэстэ 50 мянга шахуу болохоор хараалагданхай, гэжэ хонишон хүгшэн омогтойгоор мэдүүлнэ.

Ажалша бэрхэ, суутай солотой хонишод энэ колхоздо олон.

Манай Цырен-Жамса Эрдынеева хэлэһэнээ алдахагүй, зориһондоо хүрэжэл һаладаг хүн, — гэжэ нютагайнь зон хэлсэдэг.

Энэнь тон зүб. Хонидые намартаа ороондо оруулаад, эртэ хурьгалуулдаг,түл түрэсэеэ гарзагүйгөөр томо болгодог шадабаритай.

Мүнөө жэл февралиин 20 хүрэтэр бүхы хонидоо хурьгалуулжа дүүргээд, эдэнэр 100 эхэ хониҥ бүриһөө 105 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлжэ байнхай.

Цырен-Жамса Ринчиновна хүдэлмэриингөө баян дүй дуршэлдэ залуу хонишодые һургадаг заншалтай. 10 жэлэй туршада зуу гаран залуушуулые дуршэл шадабаритай хонишон болгоһон байха юм.

Мүнөө өөрынгөө басаганиие ахалагша хонишон болгоод, өөрөө 71 наһа хүрэһэн нүхэртэйгөө хажуудань туһалагшадаар ажаллажа байнхай. Тэдэнэр хонидоо үдэр бүхэн уһалаад, бэлшээриень хододоо һэлгэдэг, мүн намар болохолоор тарьяанай узуурта адуулжа эхилдэг. Энэ оролдолгынь ашаар мүнөө хонидынь тобир тарганаар үбэлжэжэ байнхай.

Хонидойнь байра соо ороходо зохидхон. Эндэ мүн лэ 40 гаран жэлдэ адуушанаар, хонишоноор хүдэлмэрилжэ ябаһан Лубсан Цыдыпов (Цырен-Жамсын үбгэн) хонидойнгоо хоргол хүрзөөр обоолжо байба. «Хоргооһыень юундэ иигэжэ обоолнобта» гэжэ асуухада, хонишон үбгэн, иигэжэ харюусаба:

— Үбэлэй хүйтэнэй шангадажа байхада хоргооһыень иигэжэ обоолоогүйдэ аргагүй юм. Юуб гэхэдэ, хонид хүршэһэн, нойтон дэбдихэр дээрээ хэбтэхэдээ даарадаг, нооһониинь няалдажа, таһаран гээгдэдэг байна. Үглөөгүүр хонидоо гаргамсаараа дулаан хоргооһыень обоолоод, үдэшэлэн байрадань оруулхаһаа урид тэрэнээ дахин тараахада хүрөөгүй, нойтониинь хатажа, халуун болоод байдаг.

Хохир хоргооһоёо обоолжо дүүргээд, гэртээ орожо, сайгаа ууха гэжэ эдэ хонишодой байтарнь баруун урдаһаа Борьёо гол тээшэ һүрэг хонидой хушууржа ябахань харагдаба.

— Энэ Бөөдён басагамнай хонидоо уһалха гэжэ бодоо ха юм, зүб даа. Ондоо отарын зарим хонишод хонидоо саһаар ундалуулаад ябанабди гэлсэгшэ. Теэд бидэ үдэрэй тэндэ хонидоо заатагүй уһалдаг зантайгшабди, — гэжэ нүхэр Эрдынеева хэлээд, гэртээшье оронгүйгөөр уһалуури тээшэ ошоно.

Һүрэглэн ерэһэн хонидынь барандаа нарин тунга нооһотой, тобир тарганууд харагдана.

Уһалууриин һүүлээр хонидынь Борьёо голой эрьеэр, һалхигүй нэмэри, хагда ехэтэй газараар дахяад хушууран бэлшэжэ ороно.

Борьёогой солото хонишон Эрдынеева 58 наһатай, 1940 онһоо партиин гэшүүн, колхозойнгоо хамтын суглаан дээрэ 1967 ондо «Хүндэтэ колхозник» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн байгаа. Энэ нүхэрнай гүрэнэй ба колхозой пенсионер. Эрдынеева Бөөдён басаган, мүн өөрынгөө нүхэр Лубсан Цыдыповтэй үнгэрһэн намар эхэ хонидые тушаажа абахадаа иигэжэ мэдүүлээ һэн:

— 1971 ондо коммунис партиин XXIV съезд болотор үшөө шангаар, бүри эдэбхитэйгээр ажаллахабди. 1971 ондо 100 хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэбди, — гэжэ мэдүүлээ һэн.

Тиигээд эдэнэрнай хэлэһэн үгэдөө үнэхөөрөөшье хүрөө.

Ц. САГАЛЕЕВ.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшүүл

ФЕРМЫН ЭЗЭН

ТЭНГЭРИИН хаяа зүүн хойноһоо улайжа, наранай гараха үшөө үдыхэншье һаань, газаа нилээд гэрэлтэй болоһон байба. Шэнэ үдэрэй мандахые хүлеэһэндэл оршон тойрон хон жэн. Гансал эртэлжэ бодоһон борьболоонууд гэрэй армаг доогуур ээлжээ эхигүй пишаганалдана.

Михаил Захарович гэртэһээ гараһаар тосхоной зүүн захадахи набтархан добо дээрэ тобойгшо үхэр малай байра тээшэ алхалба.

Үглөөнэй тунгалаг агаарта сээжэ дүүрэн амилжа ябахада яагаашье зохид бэ! Байгал далай тээһээ һулаханаар һэбшээлнэ. Гэдэһэн шииктэй газарай, һая ургажа байһан ногооной үнэр хангалтана.

Эгээл хорёод жэлдэ Михаил Захарович Карачун энээхэн харгыгаар фермэ гэр хоёройнгоо хоорондо үдэр бүри харгылаа. Тэрэ мүнөө тэбхэр 25 жэлэй туршада Бага-Колесовско тосхоной һаалиин фермые таһалгаряагүй хүтэлбэрилжэ ябана.

Сагай ошохонь түргэн лэ байна даа. Түрүүн энэ фермые даажа абаһанаа һанахадань һаял шэнги. Теэд үдэрһөө үдэртэ, һараһаа һарада сүлөө тухагүй хүдэлпөөр байтар юугээшье мэдээгүйдэ аяар хорин гаран жэл үнгэршоо. Энэ үе соо ажабайдалдань, ажал хүдэлмэридэнь бага бэшэ хубилалташье болоо ааб даа. Түрүүн сугтаа хүдэлһэн һаалишад, малшадайнь олонхи пенсидэ гараа, ондоо ажалдашье ороо. Гансал Михаил Захарович фермые даагшаар хүдэлһөөр.

— Үнөөхи һамгадаараа хяаралдажа, шууялдажал ябана гүш? Хашархаар болоногүй аал?—гэжэ зарим нүхэдынь асуудаг юм.

Нээрээшье эды олон жэлдэ һаалиин нэгэ фермые хүтэлбэрилжэ, ходол эхэнэрнүүдэй дунда хүдэлхэнь эрэ хүндэ тиимэшье хүнгэн бэшэ даа. Элдэб хоб-жэб, үлүү үгэ хүүршье гаража магад ха юм. Заримантай шангаханаар хөөрэлдэхэ, муудалдахашье саг болохо. «Аман соонь хургаа бү хэ, гарыень таһа хазажархиха» гэжэ ород зоной хэлсэдэгтэл, хорёод хүн соо улаан хэлэтые урдаа оруулхагүй, үргэ аматай хүнүүд байжа болохол. Юрэдөөл хүн бүхэнтэй үгэеэ ойлголсожо, зүрхэ сэдьхэлдэнь тааруухан түлхюур оложо хүдэлхэ хэрэгтэй.

Тиигээдшье фермые даагшын ажал түбэгтэйхэн ха юм. Һү һаалиин доошолоо, үнеэдэй һубайраа, һаалишадай журамай алдагдаа һаань, гол зэмэнь фермые даагшын толгой дээрэл бууха бшуу. Энэмнай бүхы юумын түлөө харюусаха хүн болоно.

Түрүүн Михаил Захаровичай эндэ хүдэлхэеэ ерэхэдэ, фермын байдал тон бирагүй һэн. Малайншье байра яндан, үнеэдэйнь үүлтэр муу, һүншье бага һаагдадаг байгаа. Энээниие гансата хоёр-гурбан жэл соо һайжаруулжархихань бэрхэтэй һааб даа.

Тиигэбэшье хэдэхэн жэл үнгэрөөд байхада, Бага-Колесовско фермын байдал тад ондоо боложо, эндэхид һү ехээр һаадагаараа бүхы аймаг соогоо суурхажа эхилээ. Жэшээнь, 1960 ондо эндэхид Кабанскын аймаг соогоо эгээн түрүүлэн үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаагаад байгаа. Удаань үшөө дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада, үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һааба. Харин нёдондо совхозойнгоо, мүн аймагайнгаашье бүхы фермэнүүд соо бултанһаа ехэ һү һаажа, эндээ эгээн түрүүлэн үнеэн бүриһөө 3150 килограмм абажа шадаа.

Манай эндэ хүрэжэ ерэхэдэ фермэдэ үнеэдэй үглөөнэй һаалган дүүрэжэ байба. Сэбэрхэнээр сагаадажархиһан багашаг таһалга соо үнеэдые оньһон машинаар һаадаг түхеэрэлгэнүүд ханаарнь жэрытэр үлгөөтэй, дүн сагаан хүнэг, бидонууд таг дээгүүр һабхаргаатай харагдана. Юумэ бүхэниинь гуримтай. Михаил Захарович Карачун нюдэндөө шэл хэнхэй, урдаа хабтагар ехэ данса дэлгээд, хажуу тээгээ шоото табяад, һаалишадай асарһан һү хэмжэнэ, данса дээрээ тэмдэглэнэ.

— Ши, Прасковья, үсэгэлдэр яагаа бага һү һаагаабши? 152 килограмм болоол. Мүнөөдэр дээшэлүүлжэ үзыш даа,—гэжэ тэрэ залуушаг һаалишан Прасковья Михалёвада хандана.

— Михаил Захарович, үсэгэлдэр хүйтэндэ тиигээ гү, үнеэд хожоронги байгаал. Мүнөөдэр 160 килограммда хүргэхэ байхаб даа, —гэнэ тэрэнь.

Хоёр гартаа дүүрэн һүтэй хүнэгүүдые бариһан һаалишад һубариһаар ерэжэл байна.

— Бэрхэш даа, Валентина, үсэгэлдэр үглөөгүүр 62 килограмм һаагаа һэнши. Харин мүнөө далан килограммда хүргэбэш, — гэжэ фермые даагша һаалишан Клименищевае магтана.

— Һая үшөө хоёр үнеэдни түрөө ха юм. Яһала һүтэйл даа, — гэжэ һаалишан урмашангяар хэлэнэ.

ХЭНЭЙШЬЕ МЭДЭҺЭЭР эдэ бүхы амжалта миил зүндөө туйлагдаагүй. Фермые даагша нүхэр Карачун совхозой зоотехнигүүдтэй, һаалишад, малшадтай хамта үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула һүүлэй хэдэн жэлдэ горитойхон хүдэлмэри хээ. Нэн түрүүн бүхы үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоо. Тиигээд тусхай данса бии болгожо, тэндээ үнеэн бүхэниие нэрээрнь бэшээд, хэды шэнээн шэгнүүртэйб, хэды дахин түрөөб, хэды шэнээн һү үгэнэб, хэзээ ороондо орооб, хэзээ шэргээгдэхэб гэжэ тон наринаар тэмдэглэдэг болоо. Мүн тугалнуудые баһал ондоо дансада бүридхэжэ, тэндээ хэды шэнээн һү үгэдэг, ямар үнеэнэй түл бэ гэжэ тэмдэглэнэ. Удаань һүтэй һайн үнеэдэй эмэ тугалнуудые тодоруулжа, онсо тэмдэглээд, багаһаань тусгаар харууһа, тэжээлдэ байлгажа, томо болгодог. Тиигэжэ жэлһээ жэлдэ һайн гунжадые түлжүүлэн, бүхы үнеэдээ һүтэй, үүлтэр һайнтай болгоо бшуу.

— Энэшье миниин гансаараа бүтээһэн ажал бэшэ ааб даа. Совхозой главна зоотехник Е. А. Губанов, зоотехник-селекционер А. И. Аверин гэгшэд ехэ туһа хүргөө юм,—гэжэ нүхэр Карачун хөөрэнэ.

Үнеэд эдиһээрээл һү шэмэ ехээр үгэдэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэһээ эндэхид малдаа эрхим хартаабха, куузику эдю[...]раа юм.

— Бидэ һара бүри б[...]дые тусхай рационоорнь [...]лээд, һаажа үзэдэгбди, [...] тоһолигые шалгадагбди. [...] ашаар ямар үнеэндэ хэды[...] үбһэ тэжээл эдюулхэдэ һү [...] нэмээнэб гэжэ тодорхойло[...] рээндэнь тааруулжа, үнеэ[...] рацион шэнээр табихада [...]лоно,— гээд Михаил З[ахарович] хэлэнэ.

Мүнөө Бага-Колесовско[...]хид шэнэ табан жэлэй тү[...] жэлые баһал амжал[тата]й эхилбэ. Жэлэй түрүүшын [...]да бүхыдөө 1479 центнер [...]ха түсэбтэй аад, 1845 [...] һаагаа һэн. Үнгэрһэн дүр[бэн] үнеэн бүриһөө 1100 ш[...] грамм һү һаажа, Каб[анскын] совхоз соогоо урда мэтэ [...] мүрысөөндэ эрхимлэжэ [...].

— Һүүлэй гурбан жэл[...]дээ оньһон машинаар һа[...]лообди, байрынь шэбхэ [...] баһал оньһон машинаар [...]нэбди. Эдэ бүгэдэ һаа[...] ажалые нилээд хүнгэдх[...]лайнь бүтээсэ дээшэлүүл[...]гээрээ һанаагаа амархаг[...] табан жэлдэ үшөө ехэ юу[...]ди, үнеэдэйнгээ һү шэм[...]лүүлхэ хэмжээ абахабди[...] нүхэр Карачун хөөрөө һэн.

Һаяшаг Михаил Заха[рович] ажабайдалда баяртай уша[р ...] Олон жэлдэ үнэн сэхээр а[жаллаһа]найнь түлөө тэрээндэ «Хү[ндэлэлэй] тэмдэг» орден барюулагда[ба].

М. НАМЖ[...]

Кабанскын совхоз.

Агафья Игнатьевна Суслова Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой түрүү һаалишадай нэгэн юм. Байгша оной январь—апрель һаранууд соо даажа абаһан үнеэн бүриһөө 1257 килограмм һү һаажа, колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Наймадахи табан жэлэй туршада ажалдаа һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Суслова һаяхан «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Суслова.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

СССР-эй ХИМИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИ, ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН БА МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Химическэ промышленностиие хүгжөөлгоор табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Сафронов Петр Семеновичые — «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин директор.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Дабеев Ким Андреевичые — «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин экскаваторай машинист.

Кузякин Алексей Аркадьевичые — «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин шофер.

Ложкин Александр Кирилловичые — «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин үрэмдэгшэ.

«ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Заиграева Антонина Андреевнае— «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин токарь.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Воронин Иван Афанасьевичые — «Татарский ключ» гэдэг карьероуправлениин экскаваторай машинист.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1971 оной апрелиин 20.

АЛМА-АТЫН ОБЛАСТ[...] САЙ» ГЭЖЭ СОВХОЗОЙ [...]ШАД ЖЭЛ БҮРИ ОВОШ[...] УРГАСА ХҮРЯАДАГ Ю[...] АЖАХЫ ОБЛАСТЬ [...] ОВОЩ ЭРХИЛДЭГ ЭГЭ[...] СОВХОЗУУДАЙ НЭГЭН [...] БАЙГША ОНДО ЭНЭ [...] ОГОРОДШОД 20 ГЕКТАР [...] ДЭЭРЭ ҮГЭРСЭ, КАПУСТ[...] ДИСЭЙ РАССАДА ҺУУ[...] БАЙНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «АКСА[...] СОВХОЗОЙ ЭРТЫН ОВОЩ[...] СТОК.

АПН-эй ф[ото]

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ТҮЛИШЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУД БА ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕНУУД БА МЕДАЛНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түлишын промышленностиие хүгжөөхэ талаар табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Волчков Петр Алексеевичые — Улаан-Үдын гортопой комплексно бригадын бригадир.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Красовский Михаил Ивановичые — Еловско леспромхозой тракторист.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Афанасьев Зиновей Винальевичые — Хёлгын леспромхозой шофер.

Ковалев Григорий Ивановичые — Ивалгын леспромхозой шофер.

Лубсанов Сиван Дондоковичые—Сэлэнгын леспромхозой шофер.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Серебряков Николай Петровичые — Хяагтын лесопунктын начальник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Антонова Мария Васильевнае— Никольскын промкомбинадай станочница.

Вахитов Рашида Гареевичые— Еловско леспромхозой бульдозерист.

Кауров Василий Павловичые— Улаан-Үдын гортопой бильдозерист.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной апрелиин 20.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

УҺАН ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БА АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕНУУД БОЛОН МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Уһан замай транспортые хүгжөөлгэдэ үйлэдбэриин үндэр амжалта туйлаһанай ба табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэнэй түлөө шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Сергучёв Александр Захаровичые — «Левашов» гэжэ теплоходой капитан-механик.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Климентьев Михаил Фёдоровичые — Байгал-Сэлэнгын замай техническэ участогай теплоходой капитан.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Морев Николай Михайловичые— «БС-002» земснарядай командир.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной майн 4.

Түрэлхи хэлэ заалгын дүршэлhөө

ТООНТОТО НЮТАГТАНЬ СУГЛАРЖА...

Түрэлхи хэлэнэй багшанарай ээлжээтэ, аймагууд хоорондын семинарта хабаадалсахаяа Дээдэ-Хэжэнгэ ошожо ябахадаа:

«Энэ нютаг хада уулаараашье, тала дайдаараашье, уhа голоороошье, улад зоноороошье Буряад ороной үзэсхэлэнтэ hайхан шэнжые, үлзы нангин заншалые гүйсэд абана. Совет буряад уран зохёолой эхи табилсагша, буряад үндэhэн бэшэгэй хэлэнэй hуури табилсагша Хоца Намсараевич Намсараевай түрэhэн газар, тоонтото нютаг байнгүй яахаб даа!» — гэжэ шэбшээ hэм...

Эдэрмэг тосхондо буун гэхэдэ, хүн зон хүлгөөтэй. Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоев, РСФСР-эй габьяата багша Н. Н. Намсараев, Буряадай АССР-эй габьяата багша А. А. Аюржанаев түрүүтэй Хори, Хэжэнгэ, Яруунын буряад хэлэнэй багшанар булта сугларшаhан, hургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша **Роза Гармаевна Дашиевагай** жэшээтэ хэшээлдэ орохоёо байба.

Удангүй хэшээлшье эхилээд, түрэлхи хэлэнэй эрхим түхеэрэлгэтэй, уужам гэгшын кабинет соо оробобди. Үхибүүдшье дэрд гэн бодоод, «Сайн!» гэжэ нэгэн дуугаар амаршалаад hууба. Класс соо анбун боложо, багша хэшээлээ эхилнэ. Теэд хэшээлынь эхилхэhээл нэгэ ондоохон. Һурагшадайнгаа анхарал хандуулжа, тоhон шэрээр аржытар зураhан улаалзай харуулан: «Энэ ямар сэсэг бэ?» — гээд багша асууна.

— Улаалзай! — гэлдэнэ үхибүүд.

Ургы, нармай, намуу, нямняа сэсэгүүдые удаа дараа харуулан, тэдэнэй нэрэнүүдые хэлүүлэмсээрээ, багша гэнтэ зурагуудаа эбхэлээгээрнь hунаан, бултыень hубарилдуулан харуулжа, гоё hайхан зунай дулаан сагта тала дайдаар үнгын сэсэгүүдэй hалбаран байдаг, hэрюухэн hэбшээнэй hэб гэхэдэнь, hэмүүхэн амтата сэсэг ногооной хангалаар түхэдэг үеые hануулан байжа, эстетическэ хүмүүжүүлгэ ехэ шадамараар ябуулаад орхино. Үхибүүд сэдьхэлээ хүдэлгэhэн, баясаhан түхэлтэй боложо, багшынгаа хэлэhэн юумые ехэл анхаралтайгаар шагнана. «Зай, эдэмнай юуд болоноб?» — гээд багшын асуухада, үхибүүд булта дарья табилдан: «Сэсэгүүд», — гэбэ. Багша тэрэ үлхэлөө сэсэгүүдээ самбарта үлгөөд, хажуудань «Сэсэгүүд» гэhэн бэшэг хадалсана. Тэрэшэлэн морин, үхэр, хонин, ямаан, тэмээнэй зурагуудые, «Мал», «Гэрэй амитад», баhа комбайн, сеялкэ, трактор, тармуур г. м. харуулжа, «Хүдөө ажахын машинанууд» гэhэн бэшэлгэнүүдые самбарта хадалсаба. Тиин эдэ «сэсэгүүд», «мал», «машинанууд» гэhэн үгэнүүднай нэгэ түрэл гэшүүдые хамтадхажа нэрлэhэн үгэнүүд болоно гээд тобшолол хэнэ.

Багшань иигэжэ оролто хуби хэhэнэйнгээ hүүлээр, нэгэ түрэл гэшүүд гэжэ юу хэлээб, мэдүүлэлэй ямар гэшүүд нэгэ түрэл байжа болохоб, нэгэ түрэл гэшүүд хоорондоо ямар аргаар холболдодог бэ гэхэ мэтэ асуудалнуудые табижа, урда үзэhэнөө hануулаад абана. Һурагшад hайн мэдэхэ байжа, хэшээлэй энэ шатые мүн лэ хүнгэхэнөөр үнгэргэнэ. Удаань: «Бидэ мүнөөдэр нэгэ түрэл гэшүүдэй хамтадхаhан үгэнүүд, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд гэhэн темэ гарахабди», — гээд, үзэхэ зүйлэйнгөө гаршагые самбарта бэшэжэ, хэшээлэйнгээ гол зорилготой танилсуулба. Элдэб жэмэсүүдэй зурагуудые харуулжа, хамтадхаhан үгыень олуулжа байтараа, гэнтэ: «Хамтадхаhан үгэнүүд юунэй түлөө байна гэжэ hананат?» — гээд, орёохон асуудал багша табиба. «Юун болгошо ааб» гэжэ хүлеэн байтарнай: «Нэгэ түрэл гэшүүдые ходол ганса гансаарнь тооложо байхагүйн тула, бултыень сэхэ нэрлэхын тула хэрэглэнэ», — гэжэ үхибүүд зүб харюу олобо.

Хэшээлэй бүхы шатануудые эндэ дэлгэрэнгыгээр бэшэхын аргагүй:

а) нэгэ түрэл гэшүүдэй хамтадхаhан үгэнүүдынь хаанань байнаб, тэдэниие үгтэhэн жэшээнүүдhээ олгуулха;

б) тус бүридэнь ямар сэглэлтын тэмдэгүүд табигдахаб гэжэ тусхай схемээр заалгаха;

в) ном соохи тодорхойлгонуудые уншуулан, зохихо тайлбаринуудые хэхэ;

г) хамтадхаhан үгэнүүдые нэгэ түрэл гэшүүдэйнь урда хойно оруулжа байгаад, мэдүүлэлээ хубилган, сэглэлтын тэмдэгүүдые табюулха;

д) хамтадхаhан үгэнүүдтэй нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүдые hурагшадаараа hануулжа, тэдэнэйнь hайниие шэлэн бэшүүлжэ, сэглэлтэнүүдыень табюулха;

е) хамтадхаhан үгэнүүдые хэрэглэлгэ, тэдээндэ сэглэлтын тэмдэгүүдые табилга тухай асуудалнуудые hуража, шабинарайнгаа мэдэсые шалгаха, үзэhэнөө бэхижүүлхэ;

ё) хамтадхаhан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые оруулан, «Жэмэс түүлгэ» гэhэн багахан зохёол бэшэхэ тухай зурагаар оролто хөөрэлдөө хэжэ, гэртэнь даабари болгон үгэхэ г. м. болоно.

Хоёрдохи хэшээл Бавасан Абидуевай «Сонхоор малайhан hара» гэжэ шүлэгөөр үнгэргэгдэхэ байгаад, мүн лэ багша элдэб зүйлэй үзүүлбэри, оньhото техникэ, олон янзын арга хэрэглэжэ, сугларагшадай hайшаалда хүртэбэ.

Роза Гармаевнагай хэшээлнүүдтэ ороод байхадаа, багша хэшээлдээ таарамжатай аад, уранаар холбоhон үзүүлбэринүүдые бэлдэжэ, тэдэнээ шадамараар, гүйсэдөөр ашагладаг, тоб гэмэ асуудалнуудаар үхибүүдэйнгээ бодол гүйлгэжэ, тэдэнээрээ өөhэдөөрнь ухаалдюулан, тодорхой тобшолол хүүлэжэ hургадаг гэжэ элирүүлээбди. Энэмнай мүнөө үеын багшын урда табигдадаг гол эрилтэ ха юм. Тэрээнhээ гадна, зүбшэн хэлсэлгын үедэ, өөрынгөө дүршэлhөө хубаалдан хэлэхэдээ, зохёолшо бүхэниие үзэхэдөө, тусхай ханын hонин бэлдэжэ гаргадаг, тэрээнээ хэшээлдээ хэрэглэдэг тухайгаа, республикын радио болон теле-дамжуулгануудhаа буряад хүгжэмтэ композицинуудые магнетофондо хаажа абаад, хэшээлдээ табижа заадаг тухайгаа, үзэжэ байhан зохёолнуудайнгаа хэhэгүүдые үхибүүдээрээ бэлэдхүүлэн, hургуулидаа, хүдөөгэй малшадай урда табихаhаа гадна, хэшээлдээшье зарим эпизодуудыень харуулжа, заахадаа хэрэглэдэг тухайгаа, мүн бусадшье hонирхолтой зүйлнүүд тушаа тогтожо, нүхэр Дашиева дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэhэн байна.

Апрелиин 16-ай хуралдаанда Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор **Д. Р. Ошоровой** «КПСС-эй XXIV-дэхи съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд ба түрэлхи хэлэ заалгын мүнөө үеын зорилгонууд», Дээдэ-Хэжэнгын дунда hургуулиин директор **Ц. Б. Золтоевой** «Һурагшадай үндэhэн хэлэ, бэшэгээ шудалха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха» гэhэн элидхэлнүүдые, мүн «Буряад хэлэнэй сэгнэhэн (модальна) үгэнүүд тухай» гэhэн мэдээсэл шагнагдаhан, гурбан аймагай түрэлхи хэлэнэй багшанарай мүнөө үедэ хэжэ байгаа хүдэлмэри, саашанхи зорилгонууд тухай эдэбхитэй зүбшэн хэлсэлгэн болоhон байна.

1967 оной август hара соо Улаан-Үдэдэ болоhон буряад хэлэнэй багшанарай республиканска конференциин шиидхэбэриин ёhоор, аймагууд хоорондын семинарнуудые үнгэргэдэг болоо бэлэйбди. Тэрэ гэhэнhээ хойшо республикын олонхи аймагуудай багшанар иимэ семинарнуудта хабаадалсаhан, туhатай ябуулга хэгдэhэн байна. 1968 оной март hарада Хори, Хэжэнгэ, Яруунын буряад хэлэнэй багшанар Үльдэргын дунда hургуулида сугларжа, дүршэлөө хубаалдаhан, саашадаа хэхэ ажалаа зүбшэhэн байха юм. Тиимэhээ үнгэрhэн гурбан жэлэй хугасаа соо түрэлхи хэлэнэй кабинет эмхидхэлгээр, оньhон техникэ, олон янзын үзүүлбэри хэрэглэжэ, шэнэ аргаар зааха, буряад хэлээр классhаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэриин талаар, буряад хэлэ заалгые юрэнхыдэнь hайжаруулха талаар ямар hургуулида юун хэгдэжэ байнаб гэжэ багша бүхэнэй тодорхой тоосоо дуулаад байхадаа, эндэхи бүлэгэй олонхи hургуулинуудта дээрэ хэлэгдэhэн хүдэлмэри яhала ябуулагдана, энэ талаар Хориин, Хэжэнгын дунда болон интернат hургуулинуудай багшанар Ц. Ц. Цыбанова, С. Б. Цыренов, Р. Б. Шойнжурова гэгшэд, Гүндын, Тээгдын, Тэлимбын hургуулинуудай багшанар Ц. Р. Цырендоржиев, Н. Ц. Нанзатов, Т. Н. Батодоржиева гэгшэд оролдосотойгоор хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэмээр. Гэбэшье зарим hургуулинуудта (жэшээнь, Эгэтын адагай, Мужыхын) түрэлхи хэлэ заалга hайжаруулхын тула өөдэтэй юумэн хэгдэнэгүй гэжэ элирбэ.

«Түрэлхи хэлэ заалгые эрид hайжаруулха — манай нангин уялга. Мүн түрэлхи хэлэнэй багшанарта тодорхой туhа хүргэхэ, ёhото эрилтэ табихашье саг ерээд байна» — гэжэ Хэжэнгын АймОНО-е даагша нүхэр Ц. Г. Цыренжапов түгэсхэлэйнгөө үгэ соо хэлэhэн байна. Энэнь тон зүйтэй тобшолол гэжэ hананаб.

Д. ДОРЖИЕВ,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай буряад хэлэ, бэшэгэй кафедрые даагша, доцент.

СОВЕТ БОЛЬНИЦА—ТЕГЕРАНДА

1941 ондо Иранай нийслэл хото Тегеранда баригдаhан совет больница гурба миллион үлүүтэй хүнүүдые аргалаа, эмшэлээ. 1947 ондо энэ больница Улаан Хэрээhэнэй ба Улаан хахад hарын бүлгэмэй мэдэлдэ үгтэhэн юм. Мүнөө больница hайн түхеэрэлгээр хангагданхай. Эндэ Советскэ Союзhаа ерэhэн 57 врач хүдэлнэ.

Ингэжэ совет-иран хани барисаан жэлhээ жэлдэ бэхижэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Больницын байшан. 2. Совет больницада Фаязит гэгшын түрэhэн дүрбэдэхи үхибүүн. Тэгэндэнь — нарайлалгын таhагые даагша врач-акушер Л. Каусева.

ТАСС-ай фото.

БАЙГААЛИ ХАМГААЛГА—БҮГЭДЭНЭЙ ХЭРЭГ

...йгаалиие хамгаалха бүхэрос... бүлгэм 19 миллион гэшүүдтэй. Эдэнэр ехэхэн хүдэлмэри ...жа байдаг. В. И. Ленинэй тү... түүхэтэ 100 жэлэй ойе, пар... XXIV съездые угтуулан, ма... республика дотор байгаали хам... ...а хүдэлмэри үргэн далайсан... ...ар ябуулагдаhан юм. Улаан... ...Октябрьска районой, Хориин ...гай байгаали хамгаалгын бүл... ...д республика соогоо түрүүл... байгаали хамгаалха социалис ...өө үүсхэhэн, илангаяа тос... городойнгоо гудамжануудые ...руулха, болбосон түхэлтэй ...ын тула ехэхэн хүдэлмэри ... гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэ... ...э гадна, городоймнай олонхи ...риятинуудай коллективүүд бүлгэмэй эдэбхитэй гэшүүдэй ... ородог. Жэшээлхэдэ, локо... ...вагон заhабарилгын, шэлэй, ...ионно, «Теплоприбор» заво... ... мяханай комбинадай коллек... ...д байгаали хамгаалхаар хуби... ...горитой оруулаа гэжэ тэмдэг... ...эй.

...йонуудай бүлгэмэй соведүүд ...удтээ, олониитэтэй, hураг... ...ай хамта городойнгоо рай... ...та, аймагайнгаа түбтэ, тосхон ...нуудтаа бүри намар байха... ...элдэб модо hуулгаhан юм. Хам... ...рээ зуу мянган hөөг модон ...гдаа. Тэдэнэй 53 мянга... ... гансахан манай түб хото — ...-Үдэдэ таригдаа. Байгаали ...алха бүлгэмэй гэшүүд жэл... ...элдэ олошорно. Һүүлэй үедэ ...нгаhаа 90 мянга хүрэтэрөө ...hан байха юм. 1969 онойхитой ...э үзэбэл, городой районууд... ...шүүдэйнь тоо хоёр дахин оло... ...о Советскэ, Октябрьска, Же... ...дорожно районуудта 43.375 ...н гэшүүдые хамтадхаhан 234 ...эмхи бии. Ногоон далай дол... ...хын тула тэдэнэр эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада республика доторнай 13 мянган гектар газарта сквер, сэсэрлигүүд, тарялан hалхинhаа хамгаалха модод hуулгагдаа. Дүн хамта үрэ жэмэстэ hөөг 1322380 модод, 10 миллион сэсэг таригдаа.

Түүхэтэ ойн жэлтэй дашарамдуулагдан, Кабанскын аймагай байгаали хамгаалгын бүлгэмэй гэшүүдэй, олониитын хүсөөр аймаг доторнь 70 мянган модон, нэгэ миллион элдэб сэсэгүүд hуулгагдаhан байна. Жэшээтэ hайнаар хүдэлhэн аймагай тоодо Хяагтын, Сэлэнгын аймагууд нэн түрүүн оролсохоор.

Улаан-Үдэ городой hурагшад байгаали хамгаалха социалис мүрысөөндэ оролсоод, эршэмтэй hайнаар хүдэлнэ. Хоёрхон жэлэй турша соо тэдэнэр үйлсэ гудамжануудта, hургуулиингаа газар дээрэ 185 мянган hөөг бургааhа, 800 мянган сэсэг таряа.

Һөөг бургааhа хамгаалха, харууhалхын тула hургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн «ногоон патрульнууд» гол үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр хамта 1400 хүнhөө бүридэнхэй.

Ойн жэлэй урда тээхэнэ городтохи ногоон барилгада 24 hургуули, 18 предприяти, багашуулай 4 эмхи зургаан, сэсэрлиг тариха дуратайшуулай 3 коллектив гэхэ мэтэ хабаадалсаhан байна.

Республика доторнай байгаалиин эдир нүхэд 64.000 хүн болонхой. Илангаяа шалгарhан hургуулинууд олон. Тэдэнэй тоодо Улаан-Үдэ городой 9-дэхи, 19-дэхи, 20-дохи, 36-дахи, 41-дэхи, 42-дохи, 50-дахи, Баргажанай, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Захааминай дунда hургуулинууд оролсоно. Эдэ hургуулинууд эрхим hайнаар байгаали хамгаалалсаhанайнгаа түлөө республикын соведэй президиумэй диплом болон грамотануудаар шагнагдаhан байна. Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй аймагай ой модоной ажахын hургуули Ленинэй 100 жэлэй ойдо Центральна Соведэй дурасхаалай медаляар шагнагдаhан юм.

Аймагуудай эмхи зургаануудай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн ногоон тарималнуудые хамгаалха ниитын инспекци горитой хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Тэдэ байгаали хамгаалха саг үргэлжын комиссинуудтай суг хэдэ дахин шалгалта хэhэн. Зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана, бүлгэмэй эдэбхитэдэй хүсөөр байгаали хамгаалгын асуудалаар 530 элидхэл уншагдаа, 1450 хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө.

Һургуули бүхэндэ байгаалиин булан, Буряад ороной байгаали харуулhан картанууд бии болгогдонхой. 8 мянган плакат, «Байгаали хамгаалалга—бүгэдэ ниитын хэрэг» гэhэн 30 мянган брошюра республика дотор тараагдаhан байха юм.

Хэды тиигэбэшье, дутуу дундануud үшөөл олон байhаар гэжэ хэлэлтэй. Энэ асуудал саг үеынгөө эрилтэдэ харюусахаар бэшэ байна. Город соомнай хүн бүриин 25—30 дүрбэлжэн метр газарта hөөг бургааhан hуулгагдаха ёhотой аад, оройдоол 3 дүрбэлжэн метртэ hуулгагдана. Юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, уялгаяа дүүргэхэ гэжэ оролдоногүйбди. Мүн hуулгаhан hөөгүүдэйнгээ хойноhоо хүсэд hайнаар харууhалжа бирангүй, 40—60 процентынь миин хосороод байгаа тай болонобди. Шалтаганиинь юуб? Һуулгагдаhан hөөгүүдэй сагта харгалтагүйгөөр уhална, зарим хүнүүд үбэлдөө гамгүйгөөр гэшхэхэ ханна. Дружиннигууд, милициин хүдэлмэрилэгшэд, олониитэ иимэ ябадалтай хангалтагүйгөөр тэмсэнэ. Ажалшадай амаралтын газарта сэсэглэн hалбаржа байhан мойhоной, тэрэнгиин эшэ гамгүйгөөр хухалжа, сэдьхэлээ ханагшад дайралдаhаар. Локомотив-вагон заhабарилгын, авиационно заводуудай ажаhуудалай-коммунальна таhагай түрүү дүй дүршэлые халан абаха хэрэг hулаар эмхидхэгдэнэ. Ашаглалгада үгтэhэн гэрнүүдэй хажуугаар үрэ жэмэстэ модые hуулгадаг заншал бии ааб даа. Иимэ сэсэрлигүүдые городой гурбан райондо hуулгадаг бол таарамжатай hэн.

Барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын, Буряадай барилгын управлениин эмхи зургаанууд байрын гэрнүүдые барихадаа гү, али hэльбэн заhахадаа, ехэхэн хохидол ушаруулна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Һөөг модо, сэсэгүүдые hуулгалга түлэг дундаа ябажа байна. Манай түрэл хото — Улаан-Үдэ үдэрhөө үдэртэ гоё hайхан болоно. Жэл бүхэндэ 50 мянган hөөг модон, 3 миллион сэсэг таригдана. Үйлсэ гудамжануудта hуулгагдаhан модон, сэсэг бүхэнэй сэбсэгэр сарюунаар ургадаг байбалнь, городнай бүришье гоё боложо, ногоон долгёор эбхэрхэл.

Түрэл городоо ногооруулхада, нюдэнэй шэмэг болохоhоо гадна, мүн агаар арюун болгодог, эhэ тооhо, элдэб хорото газуудые набшаhандаа шэнгээн абадаг юм. Сэсэрлиг, скверүүд соо ажалшад амарха, үхибүүд наадаха хэды дуратай байдаг бэ! Байгаали хамгаалха гэээшэ бултанаймнай зорилго, нангин уялга.

А. ГРИГОРЬЕВ,
Байгаали хамгаалха республиканска соведэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Үдэр бүхэндэ олон тоото хүн ... элдэб асуудалаар Сэлэнгын ай...гай Ноёхоной сомоной Соведэй ...сэдхэхэ комитедтэ хандажа бай... Тэдэнэй тоодо багшанар, ме...нскэ хүдэлмэрилэгшэд болон ... партсъездын нэрэмжэтэ кол...ой гэшүүд оролсоно.

Сомоной Соведэй түрүүлэгшэ ...Д. Буянтуев ерэhэн хүн бүхэ... анхаралтайгаар шагнажа, ...арамжатай зүбшэл үгэдэг, зари...дань бодото туhаламжа үзүүл... байха юм. Иимэ анхарал ехэ...гээр хандадаг дээрэhээнь, ажал... тэрэниие хүндэлдэг, эгээл дү... хүмнай гэжэ тоолодог заншал...

Цырен-Дондок Доксонович Бу...туев ажабайдалай ута зам га...hан, олон юумэ өйлгохо, мэдэхэ ...hон хүн. Хонишон ябаhан, хо...ной, адуунай фермэнүүдые дааг...аар удаан хүдэлhэн. Удаань кол...ой түрүүлэгшын орлогшоор хү...лөө. Эсэгэ ороноо хамгаалгын ...нда габьяатай байhанайнгаа тү... Улаан Одоной болон Эсэгэ оро...о хамгаалгын дайнай II-хи ша...н орденуудаар, мүн хэдэн ме...аляар шагнагданхай.

Нүхэр Буянтуев мүнөө ажалша...й депутадуудай сомоной Соведэй ...рүүлэгшээр хүдэлжэ байнхай. ...йнгоо үзүүлhэн энэ үндэр этигэл найдабариие бодотоор харюулжа байдаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэнэй түрүүлэгшэ культурно-ажаhуудалай барилгада, тосхон hууринаа болбосон түхэлтэй болгохын түлөө хүсэ шадалаа хайрлангүй хүдэлдэг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ дунда hургуулиин байшан, больница, гараж, колхозой конторо болон барилгын олон тоото хүдэлмэри хэгдээ. Үйлсэнүүдынь зунай сагта ногоон долгёор мэлмэрэн байдаг.

Залуу үетэнэй харгы замаа зүбөөр шэлэн олохо хэрэгтэнь тэрэ бага бэшэ туhа хүргэдэг, совет хүдэлмэридэ hая хүдэлжэ эхилэгшэдые өөрынгөө баян дүй дүршэлдэ hургадаг гээшэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ, мүн наймадахи табан жэлэй туршада гүрэндэ газар тарялангай ба мал ажалай продукци худалдаха түсэб дүүргэлгэдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө нүхэр Буянтуев «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаба.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Д. Буянтуев, сомсоведэй гүйсэдкомой секретарь Х. Гомбоева.

Авторай фото.

ХИЛЫН ГААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ОАР-ай ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

КАИР. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын шэнээр бии болгогдоhон министрнүүдэй кабинедэй түрүүшын заседани президент А. Сададай хүтэлбэри доро үнгэргэгдэбэ. Республикын президентын декредүүдэй ёhоор, ОАР-ай правительство дотор, мүн Араб Социалис союз гэжэ партиин хүтэлбэрилэгшэдэй дунда hэлгэлтэ hүүлэй үдэрнүүдтэ болгогдобо гэжэ энээнэй урда тээ мэдээсэгдээ hэн.

Правительствын заседани дээрэ президент А. Садат үгэ хэлэжэ, оронойнгоо дотоодын байдалай хэдэ хэдэн асуудалнууд дээрэ тогтоhон байгаа. ОАР-ай гадаадын политика тушаа хэлэхэдээ, «газар дайдыншье талаар, мүн палестин арадай эрхэнүүдэй талааршье ямаршье буулта хэхэгүй гэhэн хоёр гол ёhо гадаадынгаа политикада урид мэтэшэлэн баримталнабди» гэжэ А. Садат хэлэбэ. Араб оронуудтахи политическэ байдал дээрэ тогтожо хэлэхэдээ, «Араб оронууд бултадаа ганса хуби заяагаар холбоотой юм» гэжэ мэдүүлбэ. «ОАР, Сири ба Ливи гурбанhаа бүридэhэн араб республикануудай Федераци байгуулха асуудал дээрэ тогтоходоо, федераци бии болгохо тухайда баталагдаhан хэлсээнэй ёhоор бэелүүлэгдэхэ конституционно хэмжээе бэлэдхэхэ гэжэ вице-президент Хусейн Аш-Шафии гэгшэдэ даалгагдаба» гээд А. Садат хэлэбэ.

Министерскэ хэдэн комитедүүдые, тэрэ тоодо түсэблэлгын, промышленность ба худалдаа наймаанай, хүдөө ажахын ба газар уhалалгын, соёл гэгээрэлэй болон бусад комитедүүдые бии болгохо гэжэ заседани дээрэ тогтоогдобо. Мүнөөнэй кабинедэй гэшүүд тэрэ комитедүүдые хүтэлдэг байха юм.

Хархис засаг түрэнүүдые дэмжэнэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вашингтондо таатай политика бэелүүлдэг Латиин Америкэдэхи хэдэ хэдэн засаг түрэнүүдтэ сэрэгэй туhаламжа бүри ехээр үзүүлхэ гэжэ Холбоото Штадууд hанаашалжа байнхай. Жэлэй 75 миллион долларой туhаламжа үзүүлдэг байhан аад, тэрэнээ 150 миллион болгохо эрхэ конгрессhээ абаха гэжэ США-гай правительство оролдожо байха юм. Хархис сэрэгэйхидэй засагаа гартаа оруулhан Аргентинэ, Бразили, Гватемала гэхэ мэтын оронууд американ сэрэгэй туhаламжа абаха список соо хамагhаа түрүүлэн нэрлэгдэhэн байна.

ЗАМБУУЛИНИИЕ ШЭНЖЭЛГЭДЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХЭЬЭН ШЭНЭ ШУХАЛА АЛХАМ

«Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин Советскэ Союзhаа замбуулин худар табигдаhые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилха зуураа, олон ороной хэблэл, радио ба телевидени замбуулиниие шэнжэлэн шудалхада шэнэ шухала алхам хэгдэбэ, совет наука, техникэ тон ехэ илалта дахин туйлаба гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

БУДАПЕШТ. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин Советскэ Союзhаа табигдаhан тухай Будапештын радиогой мэдээсэлые Венгриин радио шагнагшад ехээр hонирхон шагнаба.

Совет станци планетэнүүдэй хоорондо 6 hараhаа үлүү саг соо ниидэхэ, тиихэдээ 470-аад миллион километр гаталха юм гэжэ радиогой тайлбарилагшад тэмдэглэнэ. Энэ шэнэ туршалга дэлхэйн эрдэм наукые хүгжөөхэ, тэрэниие тон шухаг, үнэтэ тоо мэдээнүүдээр хангаха гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

ВАРШАВА. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын совет станциин замбуулин худар табигдаhан тухай мэдээсэл Польшын газетэнүүдэй гол темэ болоод байна.

Марсые өөрыень, тэрэнэй оршон тойронхи дайдые эрдэм наукын талаар гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ арга тус станциин ниидэлгэ олгохо, наранай плазма, замбуулиндахи элшэ, радиационно эрхэ байдал шэнжэлхэ арга олгохо гэжэ газетэнүүдэй мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзай научна энэ туршалгада Польшын эрдэмтэдэй анхарал хандуулагданхай гэжэ бэшэгдэнэ.

СОФИ. «Планетэнүүд хоорондын совет автомат станци — замбуулинда!», «Планетэнүүд хоорондын совет станци Марс хүрэхээ ниидэжэ гараба» гэhэн гаршагуудтайгаар Болгариин газетэнүүд бултадаа «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын станциин Советскэ Союзhаа табигдаhан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые нэгэдэхи нюурнуудтаа толилбо.

Энэ шухала ушар тухай мэдээсэлые Софин радио оло дахин дамжуулба.

ПРАГА. Замбуулиндахи совет шэнэ туршалгын программатай уншагшадаа Чехословакиин газетэнүүд танилсуулна.

ГАВАНА. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин табигдаhан тухай ТАСС-ай мэдээсэлые эгээн шухала hонин болгожо, Пренса Латина агентство дамжуулба.

Станци тухай гол шухала мэдээсэлнүүдые дуулгахынгаа хажуугаар, тэрэ станци дээрэ тодхогдоhон аппаратура гэмгүй hайнаар хүдэлнэ, тэндэhээ абтаhан мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна гэжэ агентство тэмдэглэбэ.

Кубын радиостанцинууд станциин ниидэлгэ тухай саг соонь мэдээсэжэ байна.

БУХАРЕСТ. «Марс-2» гэжэ совет станциин замбуулин худар табигдаhан тухай мэдээсэлээр hүүлэйнгээ hонинуудые Румыниин радио эхилбэ. Замбуулинай дайда, одо мүшэ шэнжэлхэ совет программатай зохилдуулан энэ туршалга хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна. Автомат станциин тон ехэ шэгнүүртэй байhаниинь баhа тэмдэглэгдэнэ.

БАРУУН БЕРЛИН. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин Советскэ Союзhаа табигдаhан тухайда үглөөнэйнгөө hүүлэй мэдээсэлнүүд дотор тон шухала hонин болгожо, Баруун Берлинэй радио дамжуулба.

Совет автомат станци хахад жэлэй турша соо ниидэхэ зуураа, Марсые өөрыень, тэрэниие тойрожо байгаа замбуулиндахи дайдые научна талаарнь гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ юм гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин Советскэ Союзhаа замбуулин худар табигдаhые Америкын хэблэл тон ехээр hонирхожо байна. Планетэнүүд хоорондын совет автомат станци тухай тоо мэдээнүүдые харуулхынгаа хажуугаар, «Марс-2» станциин табигдаhан тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые американ агентствонууд дамжуулба.

«Марс-2» гэжэ станциин ехэ шэгнүүртэй байhыень ЮПИ ба АП агентствонууд тэмдэглэбэ. Тиимэ ехэ шэгнүүрнь замбуулинда элдэб янзын зорилго дүүргэхэ арга планетэнүүд хоорондын совет станцида олгохо гээд Америкын мэргэжэлтэд тэмдэглэнэ.

ТОКИО. «Марс-2» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станциин Советскэ Союзhаа табигдаhан тухай мэдээсэлые томо томо гаршагууд доро эхин нюурнуудтаа Японой түбэй газетэнүүд толилбо. Замбуулинда Советскэ Союзай бэелүүлжэ эхилhэн шэнэ туршалгые тайлбарилха зуураа, «Марс-2» гэжэ станциин ехэ шэгнүүртэй байhые Японой газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Бузар хардалга

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай вице-президент С. Агню дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшадые бузар муухайгаар дахин хардаба. Миссисипи штадай Джэксон хотын республиканска партиин эмхидэ хэгдэhэн уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэ зууураа, Вашингтондо hая болоhон дайнда эсэргүү олониитын жагсаал «үзэшэгүй муухай спектакль» болобо гэжэ Агню мэдүүлээ hэн. «Үймөө хэгшэдэй» урда зуhар зулгы аашa гаргаха hанаба гэжэ «Нью-Йорк Таймс», «Вашингтон пост» гэхэ мэтын буржуазна газетэнүүдые, мүн политическэ зарим ажал ябуулагшадые Агню зэмэлhэн байгаа. Политическэ элитэ ажал ябуулагша сенатор У. Фулбрайт гэгшые «худалша хүн» гэхэ мэтээр нэрлэжэ, С. Агню элдэ эсээр муушалжа хараба.

Геннадий РИНЧИНО

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

Булай омог зангаарни
Баргажан гэжэ хэлсэнэ.
Булган хара тархидамни
Бэлиг бии юм гэлсэнэ.

Сагай эрьен ошоходо
Сэлгеэ сэдьхэлни номгорхо,
Булган хара толгоймни
Буурал сагаан болохо...

* * *

Бархан уулын хормойдо
Байрын саһан оробо гү?
Байрын саһан ороогүйл,
Мойһон эндэ сэсэглээл.

Зүрхэн, минии сэдьхэлдэ
Гуниг мэдэрэл түрэбэ гү?
Гуниг мэдэрэл түрөөгүйл,
Инаг дуран сэсэглээл...

* * *

Харанхы энэ һүни
Хададаа гаража би
Тэнгэриин сая мүшэдые
Тооложо һуунаб үнн...

Сая жэлэй газарта
Сог мүшэн халижа,
Нагаса эжым хэлээшээр
Нэгэ хүн мүндэлжэ,

Нэтэ хүн мүнхэржэ,
Сэдьхэл минии уяраа,
Сэдьхэл минии гуниглаа.

Нагаса эжым, хүлиеэ,
Наһаншни ошожол байна.
Тэнгэриин сая мүшэдые
Тооложо һууханаа болёоб.

* * *

Хонгор талын сэсэг аад,
Хада уулыем һануулааш,
Уярһан минии сэдьхэлдэ
Урин мэдэрэл түрүүлээш.

Бусайдама хара үһэншни
Буурал тайгын булган лэ,
Нарин зурлаа нидхэнүүдшни
Ниидэхээ һэбиһэн бүргэд лэ,
Һайхан тунгалаг харасашни
Һаргама сагаан саһан лэ,
Үни бутарһан уралшни
Үни эдеэшэһэн алирһан лэ,
Хонгёо сэбэр хоолойшни
Хадаар зэдэлһэн сууряан лэ,
Сагаан сээжэ, үбсүүншни
Сабшама мүлиһэн байса лэ,

Гүрбэл сэрбэл ябадалшни
Гүрөөһэнэй түргэн гүйдэл лэ,
Солгёо дошхон сэдьхэлшни
Шулуу нэшэһэн горхон лэ.

Хонгор талын сэсэг аад,
Хада уулыем һануулааш,
Уярһан минии сэдьхэлдэ
Урин мэдэрэл түрүүлээш.

ЯБАГАН ШОГ

— Хүгшэ-аан! Бишни үглөөдэрһөө эхилжэ, хашаа хоройдо, хартагана боролжодо шагтапалдажа гээгдэһэн ноһо суглуулхам. Тэрэнээ худалдажа мүнгэтэй болоод, гүү абахабди. Гүүмнай унагалха,—гэжэ гэрэй эзэн һамгандаа хэлэбэ.

— Яагаа һайн юумэ гээшэб. Гүүгээ унажа би түрхэмүүшэлхэб,—гэбэ һамган.

— Тиихэдэ би унагыень унахаб,—гээ һэн хүбүүн.

— Бү дуугар, унага унажа, нюргынь хухалха гээ гүш, —гээд эхэ бадашаба.

* * *

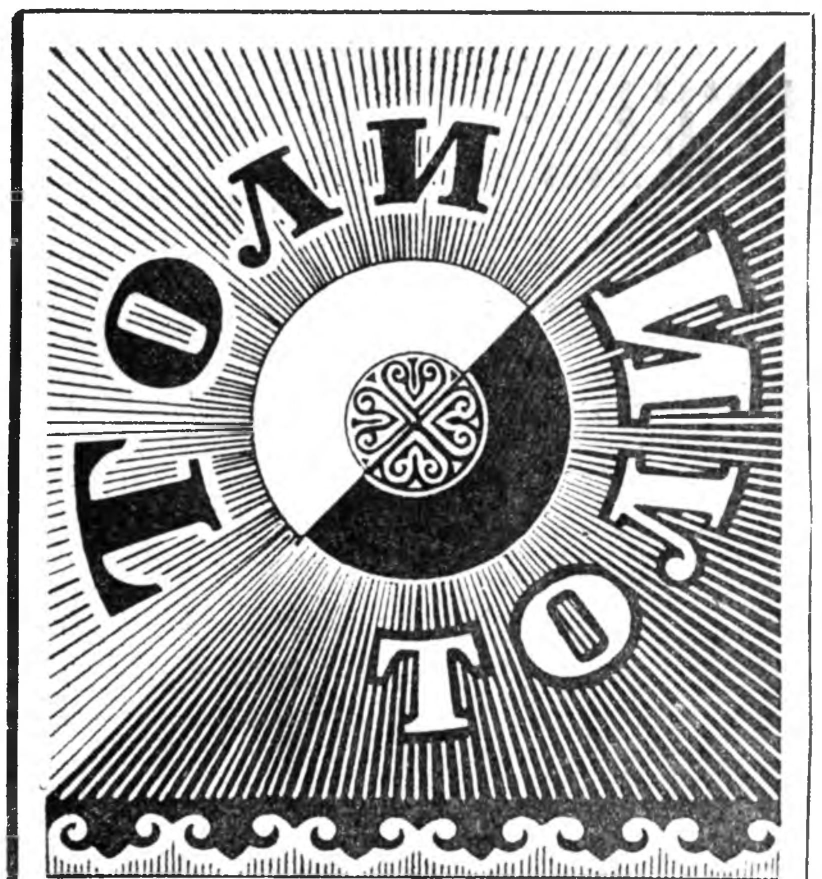
— Лотерейн билет олоор абааб. Наадаха үе болоторнь наринаар хадагалая. Нэгэ юумэ шүүжэшье магадгүй,—гэжэ эсэгэнь хэлэбэ ха.

— Һайн ши даа, папа. Автомашинатай болохобди,—гэлдэбэ хүбүүн басаган хоёр.

— Дуугайгты! Юунэй хүхилгэн гээшэб. Эсэгэтнай мүнгэеэ абаха бүридөө лотерей гэ гэһээр хэды мүнгэ хиидэ үхүүлнэ гээшэб. Шүүһэн юумэниинь харагдагшагүй,—гэжэ эхэнь гэмэрбэ.

Хахад жэл үнгэрөөд байхада, тэрэ айлайхи хүнгэн автомашинатай болошонхой, тэрээндэ булта һуугаад, иишэ тиишээ табилуулба.

Ц. НАЙДАНОВ.

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- Совет хүнэй шэнжэ.
- Буряадай уран зурагай выставкэ.
- Шүлэг, баснинууд.

БААТАРШАЛГЫН СУУРЯАН ЗЭДЭЛЬЭЭР

Сүлөөтэй сагтаа фотокружогто ябадагыень, заримдаа кино хэдэгыень һайса мэдэдэг һэн тула һайшаадаг, заводойнгоо түүхые зураглан буулгажа захалһандань баясадаг бэлэй. Ногоон сэсэрлиг соо умбаһан хүдэлмэришэ тосхондо тон юрын аад, абаһаар лэ хүнэй дура буляама хүбүүн иигэжэ хүдэржэһэн юм. Үетэн нүхэдһөөн булюу хүсэтэйб, шадамар бэрхэб, ёһотой баатарби гэжэ байгаад бэеэ дэмы магтаагүй, харин үшөө мэдээгүй юумэеэ ухашалан байжа мэдэхые оролдогшо һэн. Тиигэбэшье баатаршалга тухай ухаагаа гүйлгөөд туршагша бэлэй. Баатаршалга тухай дэмы хооһоор шарьяашад баатар заяандаашье болодоггүй, харин аалин даруу зантай, доро зүрхэтэй хүнүүд баатаршалга гаргадаг юм гэжэ һаһажаал болоһон хүдэлмэришэнэй хэлэһые тэрэ мартадаггүй. Теэд энэнь хэр зэргэ зүб юм? Энээн тухайда нилээд бодомжологшо һэн. Нэгэтэ ажалһаа ерэхэдэнь райвоенкомадһаа саарһан ерэнхэй байба. Сошордохоор, гайхахаар юумэн үгы ааб даа.

— Хүбүүмни, иигээд лэ сэрэгэй албанда ошохошни. Теэд ямар мэргэжэл абахабши? Мүнөөшни хадаа дайнай үе бэшэ, дуратай мэргэжэлээ шэлэжэ абахаар юм бээз,—гэжэ эжынь хандаба.

— Хари... Агаарай десантна сэрэгтэ абахыень гуйхам ха даа. Кинокамераа баринхай буулгахадам бүри гоё байхал һэн ха.. Зүбшөөхэ гү даа, —гэжэ хүбүүн һанаа алдаба.

Тэрэ десантник болоодүй. Эгээ хүндэтэй, харюусалгатай, аюултай хэрэг тэрээндэ даалгагдаа. Эхэ оронойнгоо хилэ сахиха хилын харуулшан. Үнэхөөрөөшье омогорхомоор aабза. Үдэр, һүниие илгангүй хилэ дээрэ зогсонхой, миисгэй мэтэ хилэ шургажа ороһон дайсаниие бариха гээшэ гайтай aаб даа. Хододоо бэеэ зэһэнхэй, һэримжэтэй байха хэрэгтэй. Буряад ороноймнай хүбүүн бүхы туршалгануудые нилээд урагшатай дабажа гараа. Хүлеэгдээгүй дайсанай Эсэгэ оронойнай газар, дайда уруу ороходо, тэрэ зоригоо мохоогүй, үхэлэй урдаһаа сэхэ алхалан добтолоо. Дайсанай буугай түмэр сэмгэнһээ тэрэ халташье дальтираагүй. Эхэ орон юунһээшье хүндэтэй, тиимэһээ үбгэ эсэгэнэрэйнгээ газар дайдые ямаршье дайсанда гэшхүүлхэгүй гэжэ ходо һанадаг байгаа бшуу.

Тэрэ баатаршалга гаргаа! Баатаршалгын сууряан уужам дэлгэр оронойнай зүг бүхэндэ сахилгаан хурданаар тунан таража, совет хүнүүд үдэр бүриингөө хэрэгые тэрэнтэйнь жэшээд үзэнэ. Хайрата инаг эхэ мэтэ ямаршье хирэндэ мансылан байдаг Эхэ орондоо эгэршэгүй дуратай, Эхэ оронойнгоо бодото хүбүүн байһанайнь үльгэр шэжээ энэл ха юм.

Даманска арал дээрэ баатарай үхэлөөр алдалан унаһан Николай Петровой эжытэй, Мария Захаровнатай, 1969 оной март һарын һүүл багта уулзааб. Түбшэн даруу зантай, жэжэ юумэнһээ боложо гажаржа, сэдьхэлээ хүдэлжэ байдаггүй хүн гэжэ тухайлаа һэм. Ори гансахан хүбүүнтэйгээ иимэ харатайгаар хахасаад байханъ хэлэшэгүй уйдхартай, сэдьхэлдэ аргагүй хүндэ aаб даа. Хэды тиигэбэшье үйлэ муутай ушар тухайда ёһотой дипломат шэнги хөөрэжэ, эхэ ёһоной сэгнэлтэ үгэжэ байхадань уйлан уярхашье, омогорхон баясахашье ушартай һуугаа һэм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо хоёр жэл үнгэршоо. Аяар хоёр жэл. Тиигэбэшье үсэгэлдэрэйхидэл һанагдана. Үе саг гээшэмнай хадын харьялаата дошхон горхон мэтэ хурданаар урданал хаш даа.

Һаяшаг Мария Захаровнатай дахин уулзабаб. Үнөөхил зандаа түбшэн даруу, хөөрэлдэжэ байхада аятай зохид. Толгойнь шүүд халта бууралтажа, наһатайшаг боложо ябаһыень гэршэлнэ. Нилээд гоеор шэмэглээтэй хүбхэгэр зузаан фотоальбом асараад:

— Танилсагты... Ороной зүг бүхэндэ Колииемни мартанагүй, хани халуун бэшэгүүдые үдэр бүри абанаб. Наһатайшье хүнүүд, пионернүүдшье бэшэнэ. Бэшэг бүхэнтэйнь танилсахадаа Колитойгоо улаан нюураараа уулзажа, сэдьхэлээ ханатараа хөөрэлдэһэн шэнги болодогби,—гэжэ хэлэхэдэнь, Эхэ ороной, арад зоной урда хүн бүхэнэй хэды шэнээн харюусалгатай, уялгатай байһые һанаадхеоб. Энэ уялгаяа харюулжа шадахаһаа дэмбэрэлтэй юумэн бии аал!

«Буряадай АССР, Улан-Үдэ хото, Комсомольско гудамжа, 2-хи «а» гэр, 32-хи байра, М. З. Петровада»... Энэ очеркыемни уншажа һууха үедэтнай хаанашъеб даа (үбгэжөөл гү, али пионер — хамаагүй) тэбхэр конверт дээрэ энэ адрес аржыса бэшээ еһотой. Бэшэгүүд, бэшэгүүд... Бэшэг бүхэндэнь хани халуун үгэнүүд, зүрхэнэй тангариг, омогорхол. Ажал хэжэ нилээд хүдэржэһэн хүнүүд, һургуулиин үхибүүд тангариглана. Бэшэг бүхэниинь эжын сэдьхэлые жэгнэн дулаасуулна, омогорхон баясуулна гээшэ.

«Хүндэтэ Мария Захаровна! Танай хүбүүнэй нэрэ 8-402 гэһэн номертой загаһа баридаг траулер—морозильщигта үгтөө.

Эхэ орондоо залиршагүй дуратай хүбүү хүмүүжүүлһэнэйтнай түлөө Петровск-Камчатский городой тралово флодой олон мянган загаһашадай коллективһээ баяр баясхалан хүргэнэбди. Эхэ оронойнгоо түлөө танай хүбүүн ами бэеэ хайрлангүй, еһотой баатаршалга гаргаа.

«Хилэ сахигша Петров» гэжэ загаһа баридаг траулер — морозильщик танай хүбүүнэй нэрые омогорхон зүүжэ ябаха гэжэ манай флодой экипажай, мүн залуушуулай үмэнэһөө найдуулнабди.

Залуу хилэ сахигшын баатаршалга, тэрэнэй ялас гэмэ богонихон наһан манай экипажай үдэр бүриин ажал хэрэгээр мүнхэлэгдэхэ.

Транспортно-загаһанай флодой управлениин ВЛКСМ-эй комитет. ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Костин».

Энэ бэшэгыень дууһан буулгажа абахатайм хамта Мария Захаровна түрэһэн эхэдэм тон адляар миһэрэн хараад: «иимэл даа, хүбүүн» гэжэ хэлээ һэн. Хүбүүнэйнь нэрэ зүүһэн траулер мүнөө далай соогуур тамаржа, түсэбһөө гадуур загаһа губшуурдажа ябана ха юм. Эрхим һайнаар ажаллаха тухайдаа найдуулжа бэшэһэн хүбүүд холошье һаа, эхын сэдьхэлдэ тон дүтэ шэнги хайрата инаг Колидонь адляар һанагдана бшуу. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжон, бүришье үлүүсэ һайнаар хүдэлхые найдуулна. Энээндэнь баатар хүбүүнэй эхэ этигэнэ.

«Тираспольскын дүшэн жэл» гэжэ 73-дахи оедолой фабрикын бригада комсомол мэндээ танда мэдүүлнэ.

Иимэ хүбүү хүмүүжүүлһэндэтнай зүрхэнэй баяр хүргэнэбди. Бидэ Николайе хэзээдэшье мартахагүйбди , таанар шэнги тэрэниие хүндэлнэ Манай бригадада ехэнхидээ луушуул хүдэлнэ. Танай хүбү нэй нэрые мүнхэлэн абаһан бригадамнай омогорхоно. Сэ ень хэлэхэдэ үшөөшье дута далнууд дайралдана. Тиигэ шье бүхы дутагдалнуудаа дар усадхаад, эрхим һайн шана тай, мүнөө сагай эрилтэ түгэс харюусама гоё һай хубсаһа оёхо байһанаа м дуулнабди».

Буряадаймнай хүбүүнэй рые мүнхэлһэн үшөө нэгэ бр гада Тирасполь хотодо бии лоо. Мария Захаровна оё шон басагадта харюу бэш эльгээхэдээ, «ёһотой ажал хүнэй нэрэ хүндые сэгнэжэ дахые хүбүүнэймни баатарш га һануулха аабза» гэжэ бэш бэлэй.

Совет хүнүүдэй һайн һай талые магтаһан номуудай муужуулхы нүлөөн айхаб ехэ ха юм. Ажалай, үйлэд риин түрүүшүүл, мүн дай баатарнууд залуушуулда хо урма зориг бадаруулжа байд Тиимэһээ Николай Петров баатаршалга мүн баһа дали гүүр ургуулна ха юм.

«Хүндэтэ Мария Захаров Николай Петровой нэрэмж отрядай пионернүүд Танда луун мэндэ хүргэнэ. Танай шэгые, мүн Николай Никол вичай фото-зурагые ехэтэ б сан абаабди. Һургуулиим дэргэдэхи дайшалхы алдар музейдэ тэрэ бэшэгтнай таби даа. Фото-зурагыень Никол Петровой партада бүхэлэн т бяабди. Энэ партада отряд мнай эрхим һайн һурагшад һу на. Ушар юуб гэхэдэ, Никол Петров бидэнтэй хамта к класста һурана бшуу. Тэрэ дневнигтэ партадань һууһа пионерэй сэгнэлтэнүүд бэш дэнэ. Дневнигыень һуралсал жэлэй дүүрэхэдэ танда эльгэ хэбди. Голхорхогүйт, ганса эр хим һайн сэгнэлтэнүүд байх Эрхим һайнаар һурахын түлө бидэ булта оролдонобди.

Молдавиин ССР-эй Глин нютагай 5-дахи классай һура шад».

Баатарай нэрые мүнхэлһэ бэшэгүүд. Новосибирскһээ «Т муровец» командын хүмү жүүлэгшэ Коновалов, Нижни Тагил городой нэхэлгын фабри кын бүлэг басагад, Стрельн ковэй нэрэмжэтэ заставын хил сахигшад Николай Асеев, Вла димир Мелков, Владимир Анд реев гэгшэд Мария Захаровна тай бэшэлсэнэ.

Мария Захаровнада баяр б ясхалангаа мэдүүлээд, үшө хахасаагүй байтарни саарһа ручкаяа абаад, хэндэшьеб да ээлжээтэ харюу бэшэг бэшэж захалаа бэлэй. Би аргаахан га ража ошоо һэм. Уданшьегүй т рэ бэшэгынь хэншьеб даа аба жа, захагүй баясахал байха.

М. ОСОДОЕВ.

Москва хотын уран зурагай выставкэһээ

ОМОГОРХОЛ ТҮРҮҮЛБЭШЬЕ...

Эхэ оронoймнай ниислэл хото Москва. Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ талмай. Выставкын түб залай үүдэндэ хүн зон эдэ үдэрнүүдтэ ходо олон.

«РСФСР-эй автономито республикануудай уран зураашадай зохёолнуудай выставкэ» гэжэ мантан томоор бэшэгдэһэн гаршаг холоһоо харагдажа, хүнүүдые орогты даа гэһэндэл яларна.

Росси... Уужам дэлгэр орон. Энэ ороной автономито республикануудай соёл культура, искусствын хэр хүгжэжэ байһые, уран зурагай хэрэгэй урагшатайе тобойсо харуулһан выставкын зал соогуур удаан ябахадаа, олон арадуудай түүхэ намтарнуудые уран зураашадай бүтээлнүүд соо уншахадаа, омогорхолой дорюун мэдэрэл сэдьхэл зүрхэн соо эжэ эхигүй түрэнэ.

Хойто зүгэй республикануудай уран зураашадай бүтээһэн зохёолнуудай хажууда удаан зогсонобди.

Яхадай АССР. Шэрүүн байгаалитай энэ дайдын түхэл шэнжые, хүйтэн һалхитай амисхаалые шэнгээһэн зурагууд. Хэдэн жэлэй урда тээ манай Улаан-Үдэдэ боложо үнгэрһэн уран зурагай выставкэ дээрэ Яхадай уран зураашадай зохёолнуудай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһые һананабди.

«Яхадта совет засаг тогтоолго» — уран зурааша Э. С. Сивцевэй бүлэг зурагууд. Илангаяа «Түгэсхэл», «Нүхэрэй үхэл» гэһэн зурагуудынь хүнэй зүрхэ сэдьхэл дайража, энэ эрхэ сүлөө, зол жаргалай бэлэн бэшээр олдоһые бидэндэ ойлгуулна. Гансашье Э. С. Сивцевэй зурагууд харагшадай анхарал татана бэшэ, уран зураашад М. В. Лукин, И. В. Попов болон бусадай зохёолнууд гүнзэгы удхатай, тобоймо образтой, хүниие уяруулжа, этигүүлжэ шадаха шэдитэй байһаараа онсо илгарна.

Богонеор хэлэхэдэ, манай хүршэ республиканууд—Тувын, Яхадай уран зураашадай нилээд олон зохёол тэндэ табигдажа, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Эдэ зурагуудые хаража ябахадаа, арад бүхэнэй гаталһан замые мэдэжэ абанабди, һонирхонобди, гайхапабди. Яхадай уран зураашад энэ выставкэдэ һайнаар бэлдээ гэжэ хэлэхэдэ зааханшье алдуу болохогүй ёһотой. Тиихэдэ Дагестанай, Хойто-Осетиин АССР-нүүдэй уран зураашадай эльгээһэн зохёолнууд өөрынгөө түхэл маягаар, национальна формоороо, социалис удхаараа онсо илгаржа, түрэл арадайнгаа ажабайдал, хуби заяае, хэжэ байһан хэрэгүүдыень уран гоёор харуулжа шадаа гэжэ бидэ ойлгонобди. Республика бүхэнэй выставкын хажууда тогтожо, тэдээн тухай һанамжа бодолоо хэлэхэ болоо һаа, ехэ саг хэрэгтэй. Тиимэһээ выставкые хамта дээрэнь үндэрөөр сэгнэжэ, Россин олон республикын хүгжэжэ, һалбаржа байһыень эли тодоор харуулһандань баясаһамнай эли ааб даа.

Буряадай АССР-эй выставкэ. Эндэ нилээд олон зохёол асарагдажа табигданхай. Нютагаймнай суута уран зурааша Ц. С. Сампиловай «Ургашан», «Талын дуран», «Хориин буряадуудай хурим түрэ», «Һалхитай үдэр» гэһэн зурагуудай урда удаан зогсонобди. А. Н. Сахаровскаягай, Е. И. Неволинагай линогравюранууд олоной анхарал татана. А. Н. Сахаровскаягай зурагуудые хүн зон үнинэй мэдэхэ. Илангаяа «Гэсэр» үльгэрэй аялгаар бүтээгдэһэн зурагуудынь гансашье манай республика дотор бэшэ, бүхы орон соогуур мэдэжэ болоо һэмнай. Бэлигтэй уран зурааша Д. Дугаровай «Буряадай басагад» гэһэн зохёолынь Москвагай харагшадай дура зүрхэ буляана. Хүнүүд тэндэ олоороо зогсоно.

П. С. Намсараевай зэдээр сохижо бүтээһэн «Үльгэршэн», «Бүргэдэй хатар» гэһэн зохёолнууд арадай аман үгэһөө үндэһэлһэн хадаа хурса удхатай, мэргэн бодолтой байна бшуу.

Г. И. Баженовэй «Сур харбаан» гэһэн зурагые хаража байхада, нажар сагай наруулитайхан сагта Буряад үргэн талада жэл бүхэндэ болодог һур харбаанай үе нюдэндэ харагдаад орхино. Мори урилдаан, бүхэ барилдаан, гүлмэр хүбүүд, басагадай һорилдоон, дүхэриг боложо һууһан абганар, абгайнар.

Хэды тиибэшье Буряад уран зурагай выставкын урда зогсожо байхадаа, хүхюугүйхэн бодолнууд бидэнэй досоо эжэ эхигүй түрөө һэн. Буряад уран зураашадай бүтээһэн зохёолнуудые тоолохо болоо һаа олон. Зүгөөр, тэдэнэрэй һүүлэй үедэ зураһан зурагуудай эндэ табигдаагүй байһаниинь халагламаар. Д. Дугаровай һүүлшын зурагууд эндэ үгы. А. Сахаровскаягай хэзээ үни хада зураһан бүтээлнүүд эндэ үлгөөтэй. Модон дээрэ һиилэгшэд, мүнгэшэ, алташа дурхашуулай зохёолнууд хомор байна. Тиихэдэ һаяхан лэ манай хараһан Яхадай выставкэдэ ангай арһаар оёгдоһон хубсаһан, хэрэгсэл тон элбэг һэмнай. Теэд Буряад орон доторнай тиимэ урашуул үсөөн гээшэ гү даа? Модоор, үндэһөөр бүтээһэн хэрэгсэлые хүнүүд ехэ һонирхоно.

Һанамжа, дурадхалаа бэшэдэг дэбтэр иража харахада, Яхадай, Дагестанай, Чувашай АССР-нүүдэй выставкэ тухай магтаалай үгэнүүд ехэ олон.

Волгоград хотоһоо ерэһэн Т. Гаврилов иигэжэ бэшэнэ:

— Буряад ороной уран зураашадай бүтээлнүүдээр үнинэй би һонирходогби. Теэд энэ выставкэдэ олохон зураашадай зохёолнууд табигдаагүй байна. Энэнь гэмшэмээр.

Москва хотын түлөөлэгшэ А. Иванов һанамжаяа иигэжэ бэшэнэ:

— Һиилүүр хэжэ, зэд сохижо, һайн һайхан зохёолнуудые бүтээдэг урашуул Буряадта олон. Тэдэнэй зохёолнуудые бидэ эндэ харапагүйбди. Байгалай эрьеын ороной шоур хүсэд харагданагүй.

Үнэхөөроошье, эдэ зохёолнуудые шэлэжэ, Москва эльгээһэн хүнүүдые эндэ сэхэ зэмэлэлтэй гээшэ ха гэжэ һанагдана. Буряадай Уран зураашадай холбоон, Культурын министерство уран зураашадай зохёолнуудые шэлэхэ, тэдэниие таарууулжа темээрнь табиха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаа гээшэ ха. Иимэ ехэ выставкэ Эхэ ороной ниислэл хотодо Москвада ходо боложо байдаггүй ха юм.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Москва хото.

Курска трикотажна комбинадай коллектив юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй нэгэдэхи кварталда түсэбһөө гадуур 230 мянган түхэригэй элдэб янзын хубсаһа арад зондо эльгээбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Галя Ненарочкина шэнэ свитер үмдөөд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Баснинууд

ТАХЯАНУУДАЙ ТУЛАЛДААН

Хүршэ һууһан айлнуудай тахяагай хара сагаан эрэ дальбараанууд хорёогой хажууда уулзабад. Хоюулан хохир онгилжо, хорхой сохо түүнэ. Нэгэниинь улаан хорхой оложорхибо. Нүгөөдэнь ерээд, буляалдажа байтараа таһа татаад залгижархиба. Шангаран гаарахадаа, шарахан хушуугаараа тоншолсожо ороно. Харахан дальбараань харатайханаар т о н ш о о ха, сагаахан дальбараань шашхажа мэдэбэ.

Дальбараануудай эхэнүүд арсалдажа эхилбэ:

— Шиниихи түрүүн тоншоо!

— Үгы, миниихиие шиниихи тоншоо!

Үгэ шангадажа, үдэнүүд үрхирдэг болоод, нюдэеэ тэһэлэлсэхээр аашалалдаан, улаан залаадаашье аһалсаад абана.

Тэрэ һамбаандань тулалдаһан хоёр дальбараа үни эбтээ оронхой, үрмэдэһэнэй оёороор наадажа ябаа һэн.

* * *

Уншагша нүхэдтэ удхань эли ёһотой: хүршэ айлай хүүгэдэй түргэн залитай аашаһаа эжынэрэй хоорондо заримдаа «халбага хахардаг» ха юм даа.

НАРҺАН

Нарһан үндэһэндөө сухалдажа, һархагашаба:

— Шиниил гэмээр алхамшье ябаха аргагүй байналби.

ГАСУУ

Хуһан гасуу ургааша хуһандаа өөдэрхэбэ:

— Би сэхэб, юумые үзэһэн, буладай эри элээһэн эрэ байхаб. Тиихэдэ ши юун гээшэбши? Гажагар, мужагар, юумэ үзөөгүй, «ногоохон» зандааш!

ҮНЭГЭН

Шубуунай байрада нэгэтэ үнэгэн һэмээхэн ороод, үгэ хэлэбэ шангаар:

— Дальбараа залгиһанайнь түлөө бүдүүн хүзүү сүүдлэхэ!

Харин өөрөө тахяа залгиһан тухайгаа дуушье гарабагүй.

Б. НАМСАРАЙ.

Энхир кран

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ
МОСКВА ХАРУУЛНА:
13.00 — орон доторхи һо
13.05 — «наука, техникын нин» гэһэн дамжуулга. 13.45 соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэ рюулагдаһан дамжуулга. 14 — «Зэдэлыш, манай дуу, жэм» гэһэн концерт.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ
МОСКВА ХАРУУЛНА:
15.00 — спортын һонин. 15. — Москвагай сатирын театр үдэшэ. 18.30 — «Эрдэм, нау мүнөөдэр» гэһэн дамжуулга.
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ
19.00 — «Неделя» гэһэн суб тын үдэрэй программа.
МОСКВА ХАРУУЛНА:
20.30 — СССР-эй композит нуудай Союзай правлениин ш нум. 22.00 — футбол. Э «Заря» Ворошиловград — «Д намо» (Тбилиси) командану дай наадан харуулагдаха.
ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ
20.00 — М. Горькиин «Ме нэ» гэһэн теле-зүжэг. (нэгэд хубинь).

ПРАВДА БУРЯТИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: « рагшадай зунай амаралта» һэн түрүү бэшэг. «Соведүү һунгалта угтуулан» гэһэн шаг доро тобшо мэдээсэлнүү

Хоёрдохи хуудаһанда: « дэлмэришэн хүниие хүндэлж гэһэн Г. Бондаренко, С. Иса гэгшэдэй статья. Түрэл о доторнай. «Адууһа мал оло руулгада үдэр бүриин ан рал» гэһэн С. Цыдыповэй тья.

Гурбадахи хуудаһанда: Степановай рецензи. СССР Верховно Соведэй Президи мэй Указ. Хилын саанаһаа таһан ТАСС-ай мэдээсэлнүү

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ботын үдэрэй заншалта хүү һанай материалнууд.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

ФУТБОЛ

ИИГЭЖЭЛ НААДАГДАХА ҺЭН

Айлшаар манайда ерэһэн Целиноградай «Динамо» командада энэ жэлдэ оронoймнай эрхим футболистнууд суглуулагдаһан байна. Эдэнэр үнгэргэгдөөд байһан табан наадаида гурбан командые шүүгээд, нэгэнтэйнь тэнсээд, нэгэндэ шүүгдээд, арбан очкотой болонхой, мүрысөөнэй таблицада гурбадахи һуури эзэлнэ. Командадань хэд бэ гэхэдэ, урдань Москва хотын «Динамо» командада наадажа ябаһан уласхоорондын классай спортын мастер Игорь Численко, СССР-эй спортын мастернууд Фадеев, Моисеев, Гранов. бэшэниинь бултадаа мастерта кандидадууд. Тиимэ дээрэһээнь айлшадтайгаа техникэ һайнтайгаар наадаха зорилго «Сэлэнгэ» командын урда табигдаһан байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, эрхим команда «Сэлэнгын» футболистнуудтай наадаа бшуу. Стадиондо сугларагшад, манай «Сэлэнгэ» команда айлшадай добтолгодо һайн харюу үгэжэ, хамгаалга хэжэ шадаха гү, али үгы гү гэһэн асуудалда абтаад һуугаа.

Удангүн наадан эхилжэ, айлшад нюдэ нюургүй гэхээр манай фитболистнуудай тала руу добтолжо, стадиондо сугларагшадай анхарал татаба. Нааданай эхилһээр дурбэхэн минутын үнгэрөөшьегүй байтар айлшадай хамгаалагшад алдуу гаргажа, манай Дмитрий Бабич углууһаа бүмбэгэ сохихо болоно. Тэрэ бүмбэгын урдаһаа ерэһэн Юрий Калашников алдуутайгаар сохижо, талмайһаа гаргажархёо. Айлшадай добтолхошье гээшэнь аргагүй. Стадиондо сугларагшад юун бологшо aаб гээд, аниргүйхэн болоод лэ, хоёр командын бэе бэедээ добтололсохые хаража һуугаа бэлэй. Энэ үедэ айлшадай хамгаалагшад бүмбэгээ хажуу тээшэнь сохижо, манай Калашников тэрэниинь нааданда оруулхадаа сэхэ Бабичта үгэбэ. Мэхэтэйхэнээр бүмбэгээ саашань дамжуулһан Бабич талмайн зүүн захаар ворота тээшэ харайжа ябаһан Анатолий Михновто дамжуулжа, түрүүшын бүмбэгэ сохигдошобо. Амяа дараад һууһан стадион гэнтэ дүүешэбэ.

...Нааданай хоёрдохи хахадай эхилхэдэ, айлшадай добтологшод Численко, Фадеев, Моисеев болон бусад харюугай бүмбэгэ сохихоор талмай дүүрэн иишэ, тиишээ һүндэлдэнэ, добтолоодшье абана. «Сэлэнгэ» командын хамгаалагшад тэдэниие воротадаа дүтэшье хүргэнгүй, бүмбэгыень буляагаад лэ байха юм. «Сэлэнгын» добтологшодой нэгэн Юрий Калашников талмайн баруун захаһаа дамжуулагдаһан бүмбэгэ ворота руу сэхэ сохижо, наадапайнгаа тоо 2:0 болгобо. Һүрөө даруулһан айлшадай добтолхошье охиниинь буурашаба хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, талмай дээрэ чаада эмхидхэһэн командынь «мотоор» — Игорь Численко амаралтада гаража, айлшадай добтолго, хамгаалга гэнтэ һула болошоо бшуу. Манай командын футболистнууд гоё һайханаар, хурдан солбоноршье добтолжо, сугларагшадай зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэнэ. Эдэнэрэй нигэжэ гуримтайгаар, һайнаар наадахыень харахада урматай, гоёшье байба. Талмай дээрэ ёһотой эзэн болоһон «Сэлэнгэ» команда айлшадайнгаа хамгаалга муутай талыень олоод лэ, урагшаа сүмэрэн гарана. Нэгэ тиимэ добтолгодо ороһон Юрий Калашников талмайн тэг дундаһаа бүмбэгэ абамсаараа гансааран сэхэ воротада дүтэлжэ ерээд хоёрдохи бүмбэгэеэ сохижо, нааданайнгаа тоо 3:0 болгожорхибо.

Хүлеэгдээгүй амжалта түйлагдажа, стадиондо сугларагшад хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр баясаа, урмашаал!

Гоё һайханаар үнгэргэгдэһэн наадан 3:0 тоотойгоор дүүрэжэ. «Сэлэнгэ» команда өөрынгөө стадион дээрэ хоёрдохи айлшадаа шүүжэ шадаа. Мүнөө «Сэлэнгэ» зургаан нааданай удаа арбан очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада байдалаа һайжаруулба. Удаадахи наадан майн 24-дэ үдэшын 7 часһаа эхилхэ. Усть-Каменогорскын «Восток» команда манайда ерэхэ болонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сэлэнгэ» командын капитан, гол добтологшодой нэгэн Юрий Калашников хоёрдохи бүмбэгэеэ айлшадай ворота руу сохижо ябана.

М. СУТУРИНАЙ фото.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—63-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52 зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Н-01453. Заказ № 959.